

K 8541
1

კანტორეონი

თავისი თავის
ღანაჟი

საბჭოთა მწერალი
19 თბილისი 49

არქივის
ზღვრიდან
88
188
მსგ

კალდარონი

821.134.2-2
5188

K 16.692
1

თავისი თავის ღირაჯი

(კომედიის სამ მოქმედებად)

თარგმანი ღავით გაჩეჩილაძისა

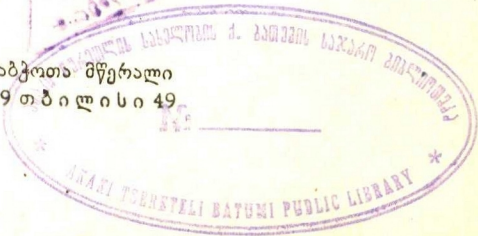
არ გამოცემილ
Не выдана

20807-

K 8541
1

საბჭოთა მწერალი
19 თბილისი 49

1957
10-01

მოკმედი პირნი

მეფე ნეაპოლისა

მარგარიტა — ნეაპოლის მეფის ასული

ფედერიკო — სიცილიელი პრინცი, ტახტის
ძემკვიდრე

ელუარდო — სიცილიელი პრინცი, ფედერიკოს ძმა

ელენე — ნეაპოლის მეფის ნათესავი

სერაფინა — მარგარიტას მოახლე ქალი

რობერტო — ფედერიკოს მსახური

ენრიკე — ელენეს მსახური

ბენიტო — გლეხი

ანტონა — გლეხი ქალი, ბენიტოს სატრფო

კაპიტანო

გლეხები, ჯარისკაცები და მუსიკოსები

მოკმედება სწარმოებს ნეაპოლის სამეფოში

პირველი მოქმედება

გამოსვლა პირველი

ჭყე. კლდეები. სმა სცენის გადაღმიდან

ფედერიკო და რობერტო

რობერტო

თუმც მოხდენილად გადმოხტა ცხენი,
ძირს წაფორხილდა, წაქცევაც თქვენი,
ამის ბრალია. დაშავდით?

(შემოდინან ფედერიკო და რობერტო. ეტყობათ, მთაზე
ჩამოგორებულან. ფედერიკო აბჯარშია, ჩექმებზე აქვს
დებები)

ფედერიკო

ბედმა

გადამარჩინა კვლავ, სამწუხაროდ.

რობერტო

ამას ნუ ამბობთ, სენიორ, ღმერთმა
ყოველ ჭირისგან თქვენ დაგიფაროთ.
ვიდრე ცოცხალ ხართ და კაცი გქვიათ,
სულ უიმედო არ უნდა დარჩეთ,
უნდა გჯეროდეთ, ადრე თუ გვიან
ულმობელ ბედზე რომ გაიმარჯვებთ.

ფედერიკო

არა, რობერტო, აქ ერთადერთი
სიკვდილი მიხსნის, სხვა არაფერი,—
მხოლოდღა იგი დაუსვამს წერტილს
სიცოცხლეს, ტანჯულს ავ ბედისწერით.
ეხ, იმ წყეულ დღეს რატომ მახვილი
ჩემს სასიკვდილოდ ვერ გამოტყუორცნა,
და თვით დაეცა, ის, ქედმაღალი
ჩემი მეტოქე, დონ პედრო სფორცა.
არ ვიქნებოდი მაშინ ლტოლვილი,
მსვავსად ქურდისა გაჭრილი ტყეში...
ხედავ? ჩემს ცხენსაც ქვეშ მოყოლილი
გადვუორჩი, კლდიდან რომ გადმოვეშვი.
რაღაც განგებამ სასწაულებრივ
რისთვის მოაწყო ასე ყოველი?
ნუ გიკვირს ამას რომ გეუბნები,
კარგად დაფიქრდი თუ რა მომელის...

პირველი—ვკარგავ მე სამუდამოდ
 ვარსკვლავს მიწისა, ყვავილსა ზეცის,
 ჩემს მარგარიტას, და ამის გამო
 რაღა თქმა უნდა, რომ გული მეწვის.
 მეორე—ტყეში, განა მხეცი ვარ,
 უსაგზლოდ, უგზოდ დავეხეტები.
 ვინ იცის სადმე წამოგვეწიონ
 დადევნებული მეფის მხედრები.
 ეს იარაღიც ჩქარა გამამხელს,
 ბრჭყვიალებს ძნელად დასათარავი.
 ადამიანის ბინის დამნახველს
 უცებ დამაფრთხობს ფიქრი მზარავი:—
 ვთქვათ მიცნეს, გამცეს, მაშინ ხომ ჩემზე
 მეფე იძიებს შურს გააფთრებით,
 როგორც თავისი დისწულის მკვლელზე?
 თანაც, ჩვენა ვართ დიდი ხნის მტრები.
 ჰოი, ეს მტრობა ღვთისაგან კრული,
 კაცს გონიერსაც რამდენად შეშლის...
 იღუმლად, ნიღაბს შეფარებული
 მან მომიყვანა აქ სასახლეში,
 საბედისწერო იმ ასპარეზზე,
 რათა მებრძოლა შეუცნობელსა.
 და ვერ გავბედე დღესასწაულზეც
 ჩემი ნიღაბი რომ ჩამომეხსნა.

რა ვთქვი? ოჰ, არა, დღესასწაულად
 ის დღე შევბნელი არ იწოდების...
 იმ დღიდან მოდის ჩემი წამება,
 ის სათავეა ჩემი გოდების.

რობერტო

მდგომარეობა მძიმეა მართლაც,
 არაფერია აქ დასამალი,
 მაგრამ, სენიორ, მე ვხედავ ნათლად,
 აქ მაინც არის გამოსავალი.
 დიახ, ყოველი დინჯად განვსაჯე,
 და ვამბობ მტკიცედ, შეუცდომელი,—
 ეს გზა სჯობია სიკვდილს ათასჯერ,
 გთხოვთ დამიჯეროთ...

ფედერიკო

მაინც რომელი?

რობერტო

ვერ გვიცნობს ხალხი ნეაპოლისა,
 ვერც მოგვნახავენ, გაძლევთ პირობას.
 მხოლოდ პირველად უნდა მოიხსნათ
 ეგ სარაინდო აღჭურვილობა;
 ხის ძირას დასდებთ, ზედ ფიჩხებს, ფოთლებს
 წააწყობთ, გახდით ძნელმისაგნებლად,
 შემდეგ ეწვევით მახლობელ სოფელს,

იტყვი, ვითომდა ავაზაკებმა,
რომელნიც ტყეში მართლაც ბევრია,
გაგძარცვეს ისე, რომ ტანსაცმელიც
არ შეგარჩინეს,—გერწმუნებიან,
გლებკაცობაა ალალი, წრფელი.
თანაგიგრძნობენ გულუბრყვილობით,
გაგიჩნდებიან იქ მფარველები,
და ამნაირად, რასაც ვცდილობდით,
ყოველგვარ მდევარს თქვენ გაუსხლტებით.
მე კი, როდესაც მთლად დავრწმუნდები,
რომ საიმედო ადგილზე რჩებით,
ხელმწიფის კარზე კვლავ მივბრუნდები,—
გამოვიკითხავ იქ დაწვრილებით,—
თუ თქვენი სატრფო, მზე მარგარიტა,
სად, როგორ არის, თან მოვაგროვებ
თქვენს ძვირფას ნივთებს და ამოგიტანთ,
რაც ჩვენ ამჟამად გვჭირია ვგონებ.

ფედერიკო

რომ შენ არ მყავდე, ეს ჩემი ხვედრი
გულს ათჯერ მეტად დაამძიმებდა;
შენ მეგობარი ხარ ერთადერთი,
მოვლინებული ჩემთვის იმედად.
მეც ეგრე ვიზამ, სჯობს აზრი შენი,

აბჯარს დავტოვებ ტყეში ახლავე.
 არა თუ გლახნი, პირქუში კლდენიც,
 როს შიშველს, დაქრილს დამინახვენ,
 შემობრალებენ, მარგარიტაზე,
 დე, ჩემმა დარდმა და მწუხარებამ
 გულიდან ოხვრად იდინოს ასე,
 არ დამჭირდება თავშეკალება;
 მათ ეგონებათ, სხვა მენანება,
 ვტირი დაკარგულ ჩემს სიმდიდრესა,
 და სიყვარულის იღუმალება
 არ გაამჟღავნოს ტანჯულის კვნესამ.

რობერტო

იქით წავიდეთ და მივეფაროთ,
 აქ აღვილია თქვენი დანახვა.
 აჰა, ამოდის მზე სანეტარო,
 მთა ოქროსფერად მოავარაყა.

ფედერიკო

შენ სასახლეში როდესაც მიხვალ,
 ნახავ პრინცესას იქ საბაასოდ.
 ეტყვი, რომ თავი მე აღარ მიყვარს,
 რომ მე ვარ ფუჭი, უშინაარსო,
 არარაობა, მთვლიდეს უღირსად...

ანდა აწ მიზნად რა უნდა მქონდეს,
როცა მფლობელი მისი გულისა
ველარ გავხდები მე ვერასოდეს?

გამოსვდა მეორე

სწვა აღგილას, იმავე ტყეში

ელენე და ენრიკე სამგზავრო ტანსაცმელში

ელენე

რა უნუგეშო, რარიგ მწუხარე,
კვლავ სოფელს ჩემსას შემოვეფარე...
თითქოს ვარ გლეხის ქალი უბრალო.
შენ შემეწიე, ჰოი, უფალო! —
რომ არ მომაკლონ ამ გლეხკაცებმა,
თანაგრძნობა და პატივისცემა.

ენრიკე

სენიორა, თქვენი მგლოვიარება,
ამ ყრუ სოფელში თავშეფარება,
აგრეთვე ისიც, რომ სამწუხაროდ,
ქცეულსა თქვენი გოდების წყაროდ
იმ დღესასწაულს ვერ დავესწარი,
მაკადნიერებს გავიგო თქვენი
ყოველი ტანჯვა და საკენესარი,

მაშ მომიყევით, რადგანაც ბრძენი
ამას ამაოდ არ გვეუბნება:
ნახევრდებაო თქმით მწუხარება.

ელენე

აი, გიამბობ, თუ შემწევს ძალა,
ოდეს უდროოდ გარდაიცვალა
მემკვიდრე, პრინცი ნეაპოლისა,
ქვეყანა შესძრა ზარმა გლოვისამ.
და ჰა, მოხუცმა მეფემ ინება,
რადგან ის არის ჟამგადასული,
მარგარიტასი, თვისი ასულის
ღირსეულ კაცზე დაქორწინება.
ამიტომ მეფემ ნეაპოლს იხმო
მთელ იტალიის უფლისწულები.
ყოველი მხრიდან თანხმობა იყო,
ყველა ხარობდა ამ წვეულებით,
თან მარგარიტას დიდ სილამაზეს
ქებას ასხამდნენ პატივისცემით;
მაგრამ ალფონსო უმეტეს სხვაზე
ღონ პედრო სფორცა, მკვიდრი ძმა ჩემი.
როგორც მიჯნური, ის ყველა საშიშ
რაინდსა, განთქმულს უგმირესობით,
მთელს ევროპიდან იწვევდა ხმალში,
ჟამსა სამეფო ასპარეზობის.

რადგან საჯაროდ, მახვილით ხელში
 მას დამტკიცება უნდოდა მისი,
 რომ მარგარიტას ჭკუით და ეშხით
 ქვეყნად არვინ ჰყავს შესადარისი.
 მაშინ, ევროპის ყოველი მხრიდან
 ერთბაშად აღგა და წამოვიდა
 ყველა რაინდი უმამაცესი,
 ყველა რაინდი ულამაზესი,
 დიდხანს ელოდნენ, ბოლოს ეღირსათ,
 დროც მოახლოვდა, შეჯიბრებისა:
 გაჩაღდა ცეკვა, ლხინი საამო,
 მასკარადი და თამაშობანი.
 იქ ნადიმის წინ, ერთხელ საღამოს,
 როცა გაისმა მუსიკის ხმანი,
 დარბაზში შედის გულდინჯად, ნელა,
 ვისკენაც წამსვე მიბრუნდა ყველა,
 ერთი რაინდი ნილაბოსანი.

იგი რაინდი გასაკვირველი,
 ნილაბს ოღნავაც არ გადაიწვეს...
 მარგარიტასთან მივა პირველი
 და საცეკვაოდ მას გამოიწვევს.
 სანდომიანი თავდახრით, მზერით,
 მეფის ასულიც სუფრიდან დგება,

ადგა ჩემი ძმაც, თუნდ წამიერო
არ მოეწონა ეს განშორება.

მაგრამ უცნობმა იმ კაბალერომ
დინჯად ხანჯალზე ხელი დაიდო,
და უტიფარმა, საბედისწეროდ
სთქვა ეს სიტყვები:— „ჰეი, რაინდო,
მე ღირსეული ვარ ერთადერთი,
რომ ბედნიერი ვიყო მის გვერდით“.
დონ პედრო პასუხს სამაგიეროს
გასცემდა, მაგრამ, მეფე და გრანდნი
წინ გადაუდგნენ, ის კაბალეროც
წავიდა, გაჰქრა ისე, ვით ლანდი.
იმ ნილაბის ქვეშ ვინ იმალება?
ყველასთვის დარჩა იდუმალებად...
აი დღეც დადგა ასპარეზობის,
ვრცელ მოედნიდან გრგვინვა მოისმა.
ვერ დაიტევდა ხალხსა ესოდენს
კოლიზეუმში ძველი რომისა.
მარჯვნივ კარვიდან ჰა, მოჯირითობს
ჩემი ძმა ცხენზე ამხედრებული.
ის ცხენზე იჯდა იმგვარად, თითქოს
ცხენს და კაცს ჰქონდათ საერთო სული.
მერე ერთმანეთს მიჰყვნენ მხედრები,
რაინდნი, ბედის მაძიებლები

დღევიზიანი დიდი ღერბებით,
 მაგრამ მე მათზე არც შევჩერდები,
 რადგან არცა ღირს ეს აგიწეროთ;
 ვხედავ, ვინ მოჰქრის ესოდენ მარდად?
 კვლავ იმ ნილაბში, ის კაბალერო...
 მკვდრული სიჩუმე წამს ჩამოვარდა;
 თვალი მიაპყრო იმ უცნობს ყველამ,
 ერთმანეთისკენ გაჰქანდნენ ხელად
 ის და ჩემი ძმა—მათმა ცხენებმა,
 საყვირის ხმათა შემგრძნობელებმა
 უცებ ერთმანეთს აჯახეს შუბლი,
 პატრონთა ღელვა რომ გადაედოთ;
 ზუზგამსხვრეული უცნობის შუბლით
 უნაგირს მოსწყდა ჩემი ძმა პედრო.
 დაეცა პედრო და ცხელი ქვიშა
 მოედანისა სისხლით მოირწყა,
 თითქოს საშინელ წუხილის ნიშნად
 სისხლის ცრემლებით სტიროდა მიწა.
 ხალხიც გაიყო და აყიჟინდა;
 ზოგნი ითხოვდნენ მოეკლათ მკვლელი,
 ზოგნი იცავდნენ, მკვლელი კი მშვიდად
 მოედანს გასცდა თამამად მსვლელი.
 სად იმალება, მთაში თუ ბარად,
 ვფიქრობ, თვით მარსმა ის აღიტაცა,

ანდა ქვესკნელმა თუ შეიფარა,
რომ ვერ ვიძიო მე შური მკაცრად.
ძმაზე მწუხარე და მკვლელისადმი
ზიზლით აღსაფსე, გონარეული,
განვშორდი დიარს, მკვლელობის ადგილს...
დღეს ბელფლორში ვარ დარდით სნეული,—
სადაც ჩემს თავთან მარტო დავრჩები,
ჩემი ცრემლებით, ჩემი ტანჯვებით.

ენრიკე

უჩვეულო რამ მომხდარა, მაგრამ,
თითქოს არც მჯერა ეს მომხდარიყოს...
თვალს და ხელს შუა სად, როგორ გაჰქრა,
ანდა ის კაცი ვინ უნდა იყოს?

გამოსვლა მესამე

ბენიტო, ანტონა, გლეხები

ანტონა

ჩემო ბენიტო, ახლა ჩვენს შორის
შენზე ჭკვიანი აბა ვინ არი?
თან ენაც გიჭრის. აქ, სენიორას
უნდა წარუდგე შენ სამძიმარით.

ბენიგო

მე? სენიორას? ოჰ, ნუ მაცინებთ.
რა სამძიმარი? ნუ ხუმრობთ ერთი...
მე მისი დარდი სულ არ მამძიმებს...
ვეტყვი, ეს შენზე ახია-მეთქი...

1-ლი გლეხი

უთხარ, რომ იგი არის დიანა,
ანდა ვენერა, და რომ ძმა მისი,
მსგავსად დიდებულ ფაეტონისა
ცაში აფრინდა ფარხმალიანა.

ბენიგო

ამას კი ვეტყვი ხალისიანად.

მე-2-ე გლეხი

უთხარ, რომ მისი ძმის მკვლელი არი
ნერონი, მკაცრი სარდანაპალი,
ყოყოჩი, მხეცი და კიდევ მეტიც...

ბენიგო

რალა თქმა უნდა, ყველაფერს ვეტყვი.

ანტონა

სულ იცოცხლეთო, სენიორა, სანამ,
დროს არ მოიქამ ვით მათუსალა.

ბენიგო

ო, ეს ყველაზე კარგია მართლაც.

2. კალდერონი

ისიც უთხარი—სოფელი ჩვენი
 მას ახლა ზეიმს ვერ გაუმართავს,
 და ვერც მიართვას რაიმე ძღვენი
 მისი ღირსების შესაფერისად...
 გვსურს ვანუგეშოთ მწუხარებისას.
 როს ადამიანს დარდი სწვევია,
 მისთვის ნადიმიც მოსაწყენია.

ბენიტო

ოხ, გრაფინიავ, ხარ იმისთანა,
 კოხტა, პრანჭია, ნაზი ხატება,—
 დონია ვენერა და დონია ანნა
 ჭურჭლის მრეცხავად არ გეკადრება.
 კარგად გიქნიათ, ახლა გვაუწყეს
 თქვენი ჩამოსვლა, უნარნარესო,—
 ბელფორს სწვევიხარ დღესასწაულზე,
 რომ დღესასწაულს არც კი დაესწრო.
 მართლაც რომ არის ეს დასანანი,
 და ყველას, ყველას გული გვეტკინა:—
 მილოცვანი თუ სამძიმრის თქმანი,
 ორივე ერთგვარად მოსაწყენია.
 ისე, ხმაც კი აქვს დასაწუნარი,
 თუ უპატიჟოდ მოდის სტუმარი;

მაშ, გრაფინიავ, იცოცხლეთ, ამინ,
 შეგერგოთ თქვენი უბედურება.
 დე გაგიგრძელდეთ სიცოცხლის ჟამი,
 ვით მათუსალას, დაუსრულებლად.
 რა უნდა მეთქვა? ჰო, სოფელს მართლაც
 თავი აღარ აქვს საჩუქრებისა:
 ქეიფ-ნადიმებს ვერ გაგიმართავთ
 თქვენი ღირსების შესაფერისად,—
 როს ადამიანს დარდი სწვევია,
 მისთვის ნადიმიც მოსაწყენია.

გამოსვლა მეოთხე

ივინივე, შემოდის ფედერიკო, უსაჭურ-
 ველო, დაჭრილი

ფედერიკო

პატივცემულნო მიწის მუშაკნო!
 თქვენც სენიორავ, სულო უმანკოვ!
 ამ ეკლებს შორის ვარდივით მდგარო!
 ღრუბელთა შორის მზეს შესადარო!
 დე, შემიბრალეთ ვიშით მტირალი,
 სისხლით შესვრილი, მგზავრი შორიდან.....
 თან მქონდა განძი დიდსაღირალი,
 ფასით ქვეყანას აიწონიდა.
 დიახ... თქვენ მდიდარ სოვდაგარს უმზერთ.

მსურდა მეშოვნა მე კიდევ მეტი,
 სავაჭროდ, განთქმულ დღესასწაულზე
 ნეაპოლისკენ რომ წამოვედი.
 მაგრამ ბედს კაცი როგორ ენდობა,
 როცა ვარსკვლავნი მალალ ცაშია.
 მათზეა ბედი თუ უბედობა,—
 კაცის ნათქვამს წამსვე წაშლიან.
 გზად მოვდიოდი, აი იმ მთაზე
 თურმე ავაზაკთ ხროვა ბანაკობს,—
 უცებ შემიპყრეს, განძს უძვირფასეს,
 გამომათხოვეს ულაპარაკოდ.
 ვიფიქრე, ვსინჯავ, ვიბრძოლებ-მეთქი,
 მაგრამ არ ღირდა იქ თავდადება:
 რაა სიმდიდრე, სიცოცხლე ერთი
 ყოველ საუნჯეს აღემატება.
 აღარ ვიცავდი თავს გასაჭირში,—
 ამის მიზეზი არ იყო შიში,
 არამედ იყო ეს სულ სხვა გრძნობა,
 ქრისტიანული ღვთისმოშიშობა.
 რადგან დაეჭვდნენ, სხვა განძეულიც,
 ვით სოვდაგარი არის ჩვეული,
 მეც შექნებოდა საცმელში სადმე
 იღუმალ ადგილს ჩაკერებული,
 ტანზეც გამხადეს, ყოველი დავთმე,

და ამ კუშტ კლდეებს შეფარებულ
სამი დღე არის ვჭამ მხოლოდ ბალახს,
მაგრამ თავს ჭირი არ დაიმაღავს,
ვძლიე სირცხვილს და გამოგეცხადეთ.
დაე მარგუნოს ბედნიერება
კეთილ-მოწყალე თქვენმა ხელებმა:
შფოთვათა შემდეგ—მშვიდობა სულის,
წყვდიადის შემდეგ—მზე ამოსული.
მოკვდავს სიკვდილშიც აქვს სასოება,
ტანჯვა სიამედ რომ შეეცვლება.

ელენე

რას ვიფიქრებდი სულ წამის წინათ,
ჩემს გულში, ახლა ტანჯვის ბუდეში,
თქვენი წუხილიც კპოვებდა ბინას,
და ჰა, მე ვნახე თითქოს ნუგეში
ამ თქვენს წუხილში განუკურნელში.
უბედურს სხვისი უბედურება,
ეხ, თურმე რარიგ ესალბუნება.
გონს მოდით, გმართებთ ჭირში მხნეობა,
სულის სიმტკიცე და გამძლეობა.
ცვალებადია ქვეყნად ყოველი,
ჰა, მეც დავტირი საბრალობელი
ჩემს უბედობას მარტოობაში,—

კეთილ მსახურად დე, ჩემთან დარჩით...
 სჯობს ხალხისაგან შორს განრიდება,
 რომ მოიოხოთ თქვენ მწუხარება.
 მეც ძმაზე ვგლოვობ გულჩათხრობილი:
 იყო ვაჟკაცი კეთილშობილი,
 მთელს ქვეყანაზე სახელგანთქმული.
 განაფრთხოვინა გამცემმა სული...
 მას ჩემი ქება რად უნდა, როცა,
 იგი თვით არის დონ პედრო სფორცა.

ფედერიკო (განზე)

ვაი ჩემს თავსა!

ელენე

ველარსად ვპოვეთ,
 შეუცნობია მკვლელი წყეული!
 ვფიქრობ ის იყო სატანა სწორედ,
 ისე იბრძოდა ცოფმორეული.
 შემდეგ ვერავინ შეასწრო თვალი,—
 სად, როგორ გაჰქრა იმისი კვალი.

ფედერიკო (განზე)

ჰოი, რა მყუდრო ადგილს ვწვევივარ!..

ელენე

აღბათ, განდევნილს ამ ქვეყნისაგან
 მას თვით ქვესკნელში ჩაუღწევია.

ფედერიკო (განხე)

მე კი, პირიქით აღმოვჩნდი სხვაგან. (ელენეს)
 თქვენ განუგეშებთ სხვისი ვაება,
 მე კი მან კმუნვა განმიძლიერა.
 უფალი ხედავს, თქვენს მწუხარებას
 განვიცდი ისე გულისხმიერად,
 ისე ღრმად ჩამწვდა აქ მონასმენი,
 რომ ჩემი ტანჯვა უფრო მწვავედება,
 მაგრამ, მე მზად ვარ მივიღოთ თქვენი
 მოწყალებრივი წინადადება,—
 თქვენ შეგეხიზნოთ. კაცს ერთ დროს მდიდარს,
 ვინაც დაეკარგე მთელი ქონება,
 აწ სამშობლოში მისვლაც არ მინდა,
 ნებას არ მაძლევს თავმოწონება;
 გამსახურებით სენიორა ერთხანს,
 აქ მირჩევნია მყუდროდ ცხოვრება.
 დე, უცნობთ შორის ლარიბი მერქვას,—
 ვიცი არავის ეუცხოება.

ბენიგო

სენიორ უნიფხოვ, როდემდის გნებავთ
 აქ გააგრძელოთ ჭიანურივით.
 თქვენს ბრწყინვალებას არ ეკადრება
 და არც თუ დიდად ჭკვიანურია

მართალი გითხრათ, ეგ უზრდელობა,
თქვენ უცებ ბურთი ჩამჩარეთ პირში
და წამიხდინეთ ენამჭრელობა,
მალაპარაკეთ, მეც კაცად ვიშვი....

ელენე (განზე)

ო, რა სიფრთხილით და როგორ

ბრძნულად

მან გამოხატა თავისი გრძნობა;
თავიც უჭირავს მხნედ, ვაჟკაცურად,
მის ხმაში ჭმუნვა არ შეიცნობა.
სწორედ მომხიბლა ასეთი ქცევით.

ბენიგო

უფალი იყოს თქვენი მფარველი

ანტონა

შენ ვინ მოგმართა?

ბენიგო

არ გავჩუმდები...

ელენე (ფედერიკოს)

ნეტა ვინა ხართ?

ფედერიკო

ვარ ესპანელი.

ელენე

ნუთუ ნამდვილად ესპანელი ხართ?

ბენიტო

მე?

ფედერიკო

ბარსელონის ცის ქვეშ შობილი.

• ელენე •

აჰ... თქვენ ყველანი მზის შვილები ხართ. (განზე)
რა ტანადია, რა შემკობილი...

ბენიტო

ეს ჩემი ტანი და პიროვნება
თქვენს დიდ წყალობას უსუქებია,
მსურს გემსახუროთ, მომეცით ნება.

ანტონა

ამას შენ როდი გეუბნებიან,
შემშლის...

ელენე

თუ მოგწონთ ეს ჩვენი მხარე?

ფედერიკო

მშვენიერ ადგილს დღეს შეგვეფარე
და აღარა ვარ თქვენი წყალობით,
ისე, ვით წინათ საბრალობელი.

ელენე (განზე)

ყოველი ამხელს, შთამომავლობით
არის უთუოდ კეთილშობილი.

ბენიგო

სიმართლეს ამბობთ... დიახ, ცხადია,
წმინდა სისხლს არვის დავესესხები. .
მე როგორც მახსოვს, დილაადრიან
ჯერ გამოვყავი ტყუპად ფეხები.

ელენე

ღმერთს გეფიცებით, თუ მივსწვდი მიზანს,
შურისძიება თუ შევიძელი,
ქალი კი მუდამ შურისგებისას
არის მზაკვარი და უღმობელი,
ო, ესპანელო, გჯეროდეთ მტკიცედ, —
თქვენ რაც დაჰკარგეთ, მთლად დაივიწყებთ.

ფედერიკო

ო, სენიორავ, ო, ჩემო მხსნელო,
თუ არ მომაკლდა წყალობა თქვენი,
ერთი წუთითაც არ გავიხსენო
აწ დაკარგული ის სიმდიდრენი.

(ელენე მიდის)

ბედო, კვლავ როგორ საშინელებას
მიმზადებს შენი უწყალო ხელი?
მწყალობს სიცოცხლით ბედნიერებას
ჩემი სიკვდილის მაძიებელი.

ნუთუ ის მხვდება დღეს სიყვარულით,
ვისთვისაც ესდენ ვარ საზიზღარი?

ნუთუ ვინც მდევნის, მან სიხარულით
 აქ უნდა მომცეს თავშესაფარი?
 ნუთუ ვინც იეძებს, როგორც მკვლელს ძმისას,
 კეთილისმყოფლად თვით მომეველინა?
 ის, ვინაც მლანძღავს,—ავისგან მიცავს...
 მაშ აქ სჯობია დავიდო ბინა.
 მყავდეს სიკვდილი ვით ყარაული;
 უფრო სანდოა და უშიშარი,—
 სადაც მიგიძღვის დანაშაული
 იქვე მონახო თავშესაფარი.

გამოსვლა მეხუთე

ნეაპოლი. სასახლის დარბაზში

მარგარიტა, სერაფინა და მეფე

მარგარიტა

მაცალეთ მოგკვდე...

მეფე

მისმინე...

მარგარიტა

კმარა,

მეფევე, მე მინდა სიკვდილი მხოლოდ,
 ის დაედება ჩემს წუხილს ზღვარად...

მეფე

ვიცი, წუხილმა მოგიღოს ბოლო,
თუ გრძნობას აჰყევ გაოგნებამდე.

მარგარიტა

მართლაც, ნეტავი ზეცას ნებავდეს,
ჩუმი ნაღველით დამძიმებული
ჩქარა ამოშხდეს ტანჯული სული...

მეფე

ყველა დავტირით დაღუპულ სფორცას,
მწვავედ განვიცდით მის სიკვდილს ყველა,
ღმერთსაც ვედრებით აღუვლენთ ლოცვას,
და შურს ვიძიებთ ჩვენ უეჭველად.
მაგრამ არც ერთი არ ვგლოვობთ ასე,
უსაზღვრო არის წუხილი შენი.

მარგარიტა

რა ვქნა, თუ ვწუხვარ უმეტეს სხვაზე,
თუ სხვაზე მძაფრად ეს შევიგრძენი?

მეფე

უკვე საქვეყნოდ გავეც ბრძანება
ამ შენს ცრემლთათვის იძიონ შური;
ოდეს შევიპყრობ, შეუბრალებლად
მაშინვე დავსჯი.

მარგარიტა (განზე)

ოჰ... უბედური...

ჩემო ძვირფასო, ოჰ, ფედერიკო.

მეფე

რა სთქვი? ხომ მოგწონს.

მარგარიტა

ჰო, ეგრე იყოს...

დე მოინახოს დე სფორცას მკვლელი
და განიგმიროს ის უენი ხელით. (განზე)
დე ღმერთმა ნუ ქნას ეს მომხდარიყოს.

გამოსვლა მეექვსე

ივინიფე, კაპიტანი და რობერტო

კაპიტანი

თქვენ მოღალატედ აცხადებთ ყველას,
იმ ბოროტმოქმედს ვინც მისცა ბინა,
ან დამალვაში მას წაეშველა...
და ერთმა ვინმემ ჩვენ გვაპოვნინა
აი ეს კაცი—მყავსო ნახული...
იგი არისო მკვლელის მსახური.

მეფე

მაშ, დაწვრილებით ყველაფერს მეტყვის...

რობერტო

ჩემი ბატონის ერთგული ყმა ვარ,
არა ვიცი რა მე ამის მეტი.

მეფე

მაინც ვინა ხარ?

რობერტო

შორ ქვეყნიდან ვარ,
ნეაპოლს, განთქმულ დღესასწაულზე
მოსული.

მეფე

გულწრფელ აღიარებით
მითხარ, ვინ არის ის უღმობელი
მიზეზი ჩემი მგლოვიარების?

რობერტო

მე მას არ ვიცნობ.

მეფე

მასთან მსახურად
ხომ შენ იყავი?

რობერტო

ეგ მართალია,
მაგრამ არ ვიცი მისი სახელი.

კაპიტანი

მეფევე, ეშმაკობს, თანაც მხდალია;
ცდილობს დაფაროს ბატონის კვალი.
თუმც ღარიბია შესახედავად,
ამ კაცს ნივთები დიდსაღირაღლი
აღმოუჩინეთ. რად უნდა დავა,
რომ თავის ბატონს იცნობს მსახური,
ცხადია სტყუის.

რობერტო

თუ ჭკუა მიჭრის,
სენიორ, სწორედ რომ სასახელო,
მეძებარისა გაქვთ შნო და ნიჭი.

მეფე

აღბათ, სიმართლეს იქ ეტყვი ჯალათს,
რადგან არ გასკრა ლმობიერებამ...
ძვირფას ნივთებში მე ვხედავ ბარათს,
იქნებ კვალს ვაგნებთ.

მარგარიტა (განზე)

საშინელება,
მისი ბარათი, ლამის ავტირდე,
ვთრთი, მსურს გავიგო...

მეფე

აბა იქ ნახე...

მარგარიტა (განზე)

ეს, დავიღუპე.

მეფე

ჰო, ბარათია.

მარგარიტა

ჩემს სასიკვდილო განაჩენს ვუსმენ.

მეფე (კითხულობს)

რათა თქვენი უდიდებულესობა ფარულად ჩემი გამომგზავრების გამო არ შეწყუხდეს, ამ ბარათს გიგზავნით რობერტოს ხელით, გაცნობებთ, რომ ჯანმრთელად ვარ და კიდევ იმას, თუ რა მიზეზით აღმოვჩნდი ნეაპოლში, სახელდობრ, ჩემი მიზანია მონაწილეობა მივიღო დონ პედრო დე სფორცას მიერ გამოცხადებულ ასპარეზობაში, რომლის ვაჟაკობამ სურვილი აღმიძრა მასთან ერთაბრძოლისა; როგორც კი ასპარეზობა დამთვარდება, მე კვლავ ფერხთ ჩაუვარდები თქვენს უდიდებულესობას. დაე ზეცამ ინებოს თქვენი სიცოცხლის ჟამგრძელობა.

პრინცი ფედერიკო“.

ო, რად არ ვყვირი ამ საშინელი ამბის გამგები დარდით და რისხვით?

მაშ ფედერიკო ყოფილა მკვლელი.
ნუთუ არ იყო ის საკმარისი,
რომ გვექცეოდა ყოველთვის მტრულად?
ახლა სწვევია ჩემს სამფლობელოს
და ომს მიმართავს შინ თავხედურად.

მარგარიტა

ო, ფედერიკო, ო, უღმობელო!. (განზე)
გულო, არ გამცე! ო, მანკიერო!
ყოყოჩავ, ფუჭო და კადნიერო!
გიჟო; ზვიადო უწამებელო!..
(ეს კი სწორია) მოულოდნელად
შენმა ხელებმა, ოხ, შენმა ძალამ,
რა მუხთალურად ცა დამიბნელა,
სული ნახევრად ამომაცალა.
დაე, ღვთის ნებით, როგორიც მინდა,
ისეთი გექნეს შენ დასასრული.

მეფე

შენმა წუხილმა, ცრემლებმა წმინდამ,
შვილო, ჩვენ ყველას გვატკინა გული. (კაპიტანს)
მაშ, კაპიტანო, ახლავე გასწით
ჯარისკაცებით მის საპოვნელად;
კარგად გაჩხრიკეთ, შემუსრეთ, დასწვით
თქვენ საიდუმლო კუნჭული ყველა.

(მეფე და კაპიტანი გადიან)

მარგარიტა

რობერტო, ვხედავ, მიმზადებ სიკვდილს,
ეგ თავგანწირვა ცუდი მით არი.
დედაქალაქში, საოცრად მიკვირს,
რად დარჩენილხარ? ანდა მითხარი
პრინცის ნაწერი ჩემს დამლუპველად
ნივთებში რატომ ინახებოდა?
დე, დაგეხია, დაგეწვა მთელად...

რობერტო

რას ვიფიქრებდი ეს მოხდებოდა?
ვიმალეობდი და გამცა ვგონებ
სასტუმროს გამგემ თავაზიანმა.
წყეულიმც იყოს, ვინც მოიგონა
სასტუმრო თავის პატრონიანად.
მან სასტუმროში ჩვენ მოგვცა ბინა,
და ხშირად ვყავდი პრინცთან ნახული,
არა, უთუოდ მან დამასმინა,
უთქვამს, რომ მე ვარ პრინცის მსახური.
რაც შეეხება თვით პრინცის წერილს,
გაუგზავნელი შემთხვევით დარჩა,
და ჰა, დაგვატყდა თავს განსაცდელი.

მარგარიტა

ვახმე, აწ ჩემთვის საშველი არ ჩანს.

გამოსვლა მეშვიდე

ივინივე და კაპიტანი

კაპიტანი (რობერტოს)

რადგან თქვენ ცნობა არ მოგვაწოდეთ,
იმ საქმის ირგვლივ, მეფემ ინება
სასწრაფოდ თქვენი დაპატიმრება.

მარგარიტა

ამ მხეცის თავზე ახია სწორედ,
დე, დაისაჯოს მკვლელის მფარველი.
(რობერტოს) დაგიხსნი.

რობერტო (ჩუმად)

თქვენგან მეც ამას ველი.
(კაპიტანი და რობერტო გადიან)

სერაფინა (მარგარიტას)

მესმოდა თქვენი გოდების ხმანი,
ვხედავ, ეგ თვალნი აცრემლებულან;
თუმცა მიზეზი ვერ შევიცანი,
ვწუხვარ და თანაც გავოცებულვარ...
თქვენ რაღაც ჩემგან გაქვთ დათარული.

მარგარიტა

ვით მეგობარი უახლოესი,—
მსურს მყავდეს შენი შემბრალებ გული.

სერაფინა

და მეც მზადა ვარ, მიაბნეთ, მესმის.

მარგარიტა

რომ სიყვარულის დაუდგრომლობის
ამბავი გითხრა, წავიდეთ ბაღში.
იქ ჩამოვჯდებით ყვავილთა შორის,
და რასაც გეტყვი, ძვირფასო, მაშინ,
თუ შენ ქარაგმად წარმოგიდგება,
და ვერ გაიგებ აქედან მართალს,
ეხ, ნურაფერი გაგიკვირდება,
თვითონ არ ვიცი, რაც დამემართა...

გამოსვლა მერვე

ტ ყ ე უ ი

ანტონა და ბენიტო მღერიან

ანტონა

ერთი ვაჟი, კობჭა ვაჟი,
მიიჩქარის ცხენით მთაში.
ვაჟს დეზები ამკობს ხისა,
ცხენს უზანგი ლერწამისა.
ოი, რა მხედარია!
მიჰქრის და უხარია.

ბენიგო

ერთი გოგოც, კობტა გოგო,
ზის ხეზე და მერე როგორ!?
შეუქვრიტა ბიჭმა მარცხად
და ტალახში ჩაენარცხა.

ოი, რა მხედარია!
ლათში წამომჯდარია.

ანტონა

ჩააბამენ მხრებში ბაწრებს,
ო, მძიმეა, ვერც კი დასძრეს...
ტლაპოს ველარ მოაცილეს,
ის კი უცქერს გოგოს წვივებს...

ოი, რა მხედარია!
უცქერს და უზარია.

ბენიგო

კარგი, გეყოფა, ჩემო ანტონა,
მე შენს წმინდა ხმას დიდად ვაფასებ,
ისმოდა უფრო ტკბილ გასაგონად,
ვიდრე შიშხინი მხურვალ ტაფაზე
ერბო-ქონისა, ან ხმა ორღანის,
ო, ისე ნაზად თან წკრიალებდა,

თითქოს ურემი, შორს, ბინდში ღამის,
უსაპნავ ღერძით მიჭრიალებდა.

ანტონა

ძალიან მაქებ, ახლა მეც გეტყვი,—
შენმა სიმღერამ დამასხა რეტი;
ეგრე უღედო ხბოც კი არ ბლავის,
ძალლი არ ყმუის, არც დასაკლავი.
ღორი არ ჭყივის შესაბრალისი,
რომ არ ვახსენოთ გაუსაპნავი
ღერძის ჭრიალი, ხმა ორღანისა.
რა საჭიროა ასეთი დავა?
ვიდრე აქედან სოფელში ჩავალთ,
ჩემო ბენიტო! ო, ჩემო კარგო!
გთხოვ, გულახდილად მელაპარაკო,—
იგი დღე მოვა ადრე თუ გვიან,
როდესაც გვირგვინს ჩვენ გაგვისკვნიან!
რომ წარმოვიდგენ იმ დღეს, ოხ, წამსვე
თითქოს გულს ხვდება საამო ხიწვი,
და შემაჟრჟოლებს, პერანგიც ტანზე
მელიტინება, რატომ, არ ვიცი.

ბენიტო

ეგ ბრიყვი თავიც ნუ წარმოიდგენს,
რომ საამოა ცოლ-ქმრის ცხოვრება.

ჩქარა გაივლის ის ქორწილის დღეც!
 და მერე ცოტა გეუცხოება,
 როს ჩემებურად მიგბეგვავ მაგრად,
 დიახ, ასეთი დღეც გათენდება...
 სიმართლეს ვამბობ... ეს ხდება რადგან,
 სულ ერთის ცქერა კაცს უძნელდება...
 ყოველი ქმარი გასაჭირშია,
 ერთ სახეს უცქერს ღამით და დღისით,
 ლოგინში, გვერდით ცოლის ნიჩვია,
 სადილად ზის და, იქვეა ისიც.
 ხელს გაიქნევს და ცოლს ცხვირში ხვდება,
 ანჩხლი, როკაპი სულ თვალწინ უდგას,
 როს სულის მოთქმა მოესურვება,
 კვლავ იგი ნიჩვი შემოასუნთქავს.
 და მასთან, ცოლი თუ უშნოც არი,
 წარმოიდგინე ასეთი შარი.
 არა, ანტონა, საძულველია,
 ერთნაირ სახეს უცქირო მარად,
 მაგრამ ჩვენს შორის უეჭველია
 ეს არ მოხდება, ვიცხოვრებთ წყნარად.

ანტონა

ჯოჯობით მცემ არა? გაგისკდეს მიწა...
 ოხ, არაფრისთვის, სჯობს გამეცალო.

ბენიტო

რატომ მიწყრები? დამშვიდდი, გფიცავ, —
მხოლოდ პირველ დღეს მიგბეგვავ, ქალო,
მერე კი აღარ.

ანტონა

რატომ პირველ დღეს?

ბენიტო

თვითონ განსაჯე, ჩემო ანტონა:
ერთხელ ერთ ვინმეს პოლიციელი,
მათრახით სცემდა გაათრეხული.
დარბილდებოა ჯალათის ხელი, —
მსხვერპლმა ფარულად უჩვენა ფული,
რადგან სასჯელის მოხდა უჭირდა.
ჯალათმაც ფული ჯერ გამოართვა,
და მერე ისე მაგრად უჭირა,
რომ იმ საბრალოს თვალთ დაუღამდა, —
დიდად გამწარდა და აბუზღუნდა,
პოლიციელმა კი უთხრა ასე:
ვალს ჯეროვანი გადახდა უნდა,
აჰა, მეც გიხდი და დამიფასე
ეს მეგობრული მომსახურება...
მიხვდი, ასეთი უბედურება
იქნებოდაო შემდეგი დარტყმაც...

აბა, დაფიქრდი, ანტონა, მართლაც
 სჯობია გცემო იმ პირველ დღესვე,
 რომ გადახდილი გქონდეს თავიდან,
 შემდეგ რამდენსაც შენ დამაკენესებ,
 რა ოხრობასაც შენგან ავიტან.

სჯობს გულისჯავრი ერთად ვიყარო,
 მერე სიამით რომ გავიხაროთ,
 ო, არ გაცხარდე, დამშვიდდი, კმარა,
 შენ გაწყენინოს, სად შესწევს ძალი
 იმას, ესოდენ ვინც შეგიყვარა.

დაე დამევისოს ორივე თვალი,
 მერე წკიპურტიც თუ მოგახვედრო,
 თვალის დავსება თუმც შეიძლება,
 ცეცხლი ტრფობისა ჩანს საიმედო,
 იგი არასდროს არ ჩამიქრება.

ანტონა

მაშ ხასიათი არ შეგეცვლება?

ბენიტო

არა და არა.

ანტონა

არც დამივიწყებ?

ბენიტო

არ შეუძლია გულს დავიწყება.

ანტონა

ანდა ჩემდამი არ აღგეძვრება...

ბენიტო

რა?

ანტონა

ზიზლის გრძნობა.

ბენიტო

ჰო, შეიძლება...

ეს მომიხდება ღვთის განაწინით...

ანტონა;

რატომ?

ბენიტო

მიტომ რომ იქნები ჩემი.

ანტონა

თუ შემოიძულებ ამ სახის გამო,
მე ხომ ქალი ვარ და ვიდრე ვქალობ,
მე შემოიძლია შენს სასიამოდ
სახე ყოველდღე გამოვიცვალო. (მიღის)

ბენიტო (თავისთვის)

შენ კი შეიძლება, მეც მახსოვს ერთი...
დილით დგებოდა ვით ია ნაზი,

შუადღით იყო შროშანა თეთრი,
 და საღამოთი მიხაკის მსგავსი.
 ეს იქ რა ბრწყინავს? მივალ და ვნახავ,
 თითქოს ოქროა, თუ ვერცხლი წმინდა...
 რა ჭკვიანი ვარ, რომ აქ ვარ ახლა...
 ალბათ, მიწაში ვილაცა მდიდარს
 დაუფლავს განძი—მაშ ვსინჯავ ხელით...
 იქნებ ამოჰყვეს, მაგრამ ეს რა ჩანს...
 ჰო, უნდა იყოს ოქროს საცმელი,
 რომ ეძახიან აბჯარს თუ ჩაჩქანს.
 არა, ეს უცხო არ არის ჩემთვის,
 ხშირად მინახავს, სწორი თქვას კაცმა,
 მე არც იმდენად რეგვენი მეთქმის,
 ვერ მოვახერხო ამისი ჩაცმა.

(უკულმა იცვამს)

ოქრო და ვერცხლი, უეჭველია,
 მიწაში არის აურაცხელი,
 მაგრამ ეს სწორედ საკვირველია,
 მიწამ დაბადოს მზა ტანსაცმელი.
 რა აჯობებდა, მიწიდან ასე
 ამოდრიოდეს ახლათახალი
 ტანისამოსი? მთელ ქვეყანაზე
 თერძის სინსილას ველარ ნახავდით.

ჩემი ანტონა მთლად გადირევა,
ამ მოულოდნელ საკვირველებით...
იტყვის, რომ წმინდა გიორგის ვგევარ,
ვეშაპს რომ ჰგმირავს შუბის ძგერებით.
მართლაც იქნება ერთი სერიი,
მოეჩვენებათ როგორც ზღაპარი,
ოღონდ მოვირგო ჯერ წესიერად
ტყავის შარვალი, ეს ყურსაფარი
თუ რაღაც სხვაა, სწორედ არ მესმის...
აქვე მწყემსები ეხეტებიან,
მეც მათთან წავალ, მომრთავენ მწყემსნი.
ისინი ამის ოსტატებია.

გამოსვლა მეცხრე

კაპიტანი და ჯარისკაცები

კაპიტანი

გზა დახლართული აქ ბევრი არის,
მთას თითქოს მოსავს იღუმალებმა.
რალა თქმა უნდა, რომ საოცარი
აგი დევკაცი აქ იმალებმა.
ას აქ უვლია, მოწმობს ყოველი,
ეტავ უფალმა ჩვენ მოგვცეს ძალა,—

მეფეს მივგვართო დღეს შეპყრობილი,
ვინც ლხინი ჭირად მას შეუცვალა,
გლოვად უქცია დღესასწაული,
ცრემლად—სიმღერა და სიხარული.

1-ლი ჭარისკაცი

თუ კი აქ არის, დიდებულია,
ხელში ჩავიგდებთ მას იძულებით,
ყოველი მხრიდან გზა შეკრულია
იარაღასხმულ ყარაულებით.

კაპიტანი

თვალში გეცემათ მისი აბჯარი,
ვიცნობ, დანახვა თუ კი გვეღირსა.

მე-2-ე ჭარისკაცი

აი იქ კლდესთან ცხენია მკვდარი.

კაპიტანი

მისი ცხენია, მსგავსად ელვისა
ვრცელ მოედანზე რომ მიმოქროდა,
სწორედ ნიშნებიც ასეთი ჰქონდა.
აქ, ყველაფერი არის აშკარა...
იქ ცხენი გდია, მაშასადამე,
მხედრის სიფიცხის მსხვერპლი გამხდარა,
მისი პატრონიც აქვეა სადმე.

1-ლი ჭარისკაცი

სხვა ცხენს ნახავდა და შეჯდებოდა,
დიახ, ამ მთებში ბევრია ცხენი.

კაპიტანი

ამისი თავი სად ექნებოდა,
იგი უთუოდ დავლაა ჩვენი.
და არც თუ პოვნა იქნება ძნელი,
არ მოერიდოთ ბუჩქებს და ქაცვებს;—
უნდა გავჩხრიკოთ ყოველი ხვრელი,
სადაც მზის სხივიც ვერასდროს აღწევს.
კარგად უცქირეთ, და როცა მეფეს
იმ სასტიკ დევკაცს მივუთრევთ ყურით,
იმის ესოდენ დამაღონებელს,
დაგიფასდებათ თქვენც სამსახური.

1-ლი ჭარისკაცი

ოხ, უბედური დონ პედრო სწორედ
ხელმწიფეს ჩვენსას დისწულად ხვდება.

კაპიტანი

და მასთან იყო მხნე, თავმომწონე,
როგორც დიდებულ პრინცს ეკადრება.
ო, რა მამაცი და ჭკუით სავსე,
ტყუილად არ სწუხს ქვეყანა მასზე...

ვინც უნდა იყოს მკვლელი დიდ პრინცის,
 აუცილებლად მოსჭრიან თავსა,—
 უხეშ, უტიფარ საქციელისთვის
 იმლამინდელი ნადიმის ჟამსა,
 და კიდევ მისთვის, რომ შურის გრძნობა,
 გულში გაუჯდა მას ისე მწველად,
 რომ მხიარული ასპარეზობა
 გადააქცია წამს ბრძოლის ველად.

გამოსვლა მეათე

ივინივე და ბენიტო, სახაცილოდ ჩაცმული

ბენიტო

უხ, რა ვაჟკაცი ვყოფილვარ თურმე...
 დიახ, ის ბიჭი ეს ბიჭი გახლავთ.
 აწ მე უბრალოდ არც გავიხუმრებ...
 თავშესაქცევად კეთილმა ხალხმა
 ასე ჩამაცვა, მაგრამ ეს რას ჰგავს?
 ლამის სიმწრისგან ამომხდეს სული,—
 ველარც ვმოდრობ, ოხ, რარიგ მთანგავს
 აბჯარი ტანზე შემოსალტული.
 როცა მნახავენ, ჰე, რას იტყვიან
 სოფლის ბიჭები და გოგონები?

ანტონა ისე მიამიტია,
რომ უსათუოდ სხვა ვეგონები.

1-ლი ჭარისკაცი

თუ მაქვს უფლება თვალს დავუჯერო,
თავით ფეხამდე რომ შეჭურვილა,
იმ კლდის მახლობლად ჩანს. კაბალერო...

კაპიტანი

ნიშნებით ვიცნობ, ის არის, ფრთხილად.
სწორედ მისია ეს საჭურველი...

მე-2-ე ჭარისკაცი

რა ვქნათ, თუ იგი წინ შეგვეყარა,
და გამოიღო საომრად ხელი?..
ვერ მოერევა მთელი ქვეყანა.

კაპიტანი

ძნელი მგზავრობით დაღლილი მოსჩანს,
თანაც აღარ ჰყავს ფეხმარდი ცხენი...
და უსათუოდ დაემორჩილოს
იარაღს ჩვენსას, თქვენ ორივენი
უკან მოუვლით მას შესაპყრობად,
მე კი დამბაჩას გულზე დავაბჯენ...
აღარ ექნება აქ საძრაობა.

1-ლი ჭარისკაცი

უხმოდ ვიაროთ.

მე-2-ე ჭარისკაცი

რა გადაგვარჩენს...

თუ თვალი მოგვკრა, გავასწრებთ განა?

დავიღუპებით ამაოდ, უქმად...

რა ვაჟკაცია! მას ჩვენისთანა

ორი ათასიც არ ეყოს ლუკმად.

1-ლი ჭარისკაცი

ჩუმაღ!

ბენიგო

ამ საცემელს ვერ შეველევი,
იქნებ ქურთუკიც კი გამოვიდეს.

1-ლი ჭარისკაცი

უკვე შევიბყარ... მომეშველენით...

(უკან ხელები გაუკრეს)

კაპიტანი

ახლავ ციხისკენ, უსიტყვოდ, ვიდრე
არ ამოგხადე სასწრაფოდ სული,
თქვენსავე სისხლში ამოვლებული.

ბენიგო

ოჰ, ბატონებო, თქვენ გეხვეწებით,
რა დაგიშავეთ? ჩავიცვი მხოლოდ...

კაპიტანი

ტყუილ-უბრალოდ ნურას ეცდებით,
ჩვენთან წამოხვალთ, არ გაიბრძოლოთ,
მეფის წინაშე ცოცხალს თუ მკვდარსა
წარგადგენთ.

მე-2-ე ჯარისკაცი

დიახ, იქ ნახავთ გემოს?..

1-ლი ჯარისკაცი

უჰ... შივაგორებ თითქოს დიდ მთასა...

ბენიგო

სად მიმათრევენ... ო, ღმერთო ჩემო!

პირველი მოქმედების დასასრული

მოქმედება მეორე

გამოსვლა პირველი

სასახლის ბაღი

შემოდინ მარგარიტა და სერაფინა

მარგარიტა

აი აქ დავსხდეთ, სად მხოლოდ ხენი
და ყვავილნია გაზაფხულისა,
რომელთაც ხშირად აქვთ მონასმენი
ამბავი ჩემი სიყვარულისა.
მარტოდენ მათთვის თუ გამინდვია
ჩემი წუხილი და სიხარული,—
და მათ შორისვე მოგითხრო მინდა
ეს ხვაშიადი, დღემდე ფარული,
ჩემი წამების—იდუმალება.
ერთხელ, სასახლის ერთმა მსახურმა,

მითხრა, თუ ნებავეს თქვენს ბრწყინვალეობას
 ო, ისეთი რამ, რომ არ ნახულა
 ქვეყნად ისეთი ჯერ სილამაზე,
 ვერ წარმოიდგენს სიხარბე გულის,
 ვერც სიყვარული რამ სამკაულის,
 ის მაღალია თვით ოცნებაზე,
 ხელოვნების თუ სიხარბის წყურვილს
 აღემატება სიტურფის ფასით.
 იქნებ ნახოთო თავშესაქცევად
 და მადლობელი იქნებით მუდამ,
 ის მოიტანა აქ უცხოელმა,
 ვინმე დიდებულს მიჰყიდოს უნდა.
 სურვილმა მძლია, უფლება მივეც
 და მომიყვანეს ის ჯავაირჩი.
 მიჩვენა ნივთი მან ყოველივე,
 და იმათ შორის, ო, სულ სხვა ჯიშის
 ერთი აღმასი, წმინდა სრულებით,
 დიდხანს ვუცქერდი განცვიფრებული, —
 აღმასში იყო სასწაულებრივ
 ჩემი სურათი მოთავსებული.
 და შევეკითხე, ძვირფას აღმასში
 ჩემი სურათი რად მოათავსე?
 უცებ გაფითრდა ჰაბუკი მაშინ
 და თავდახრილმა მომმართა ასე:

პრინც ფედერიკოს უბრძანებია,—
 აქ თქვენი სახე გამომესახა...
 უნდოდა გულთან ეტარებია,
 მეც გამოვსახე; მაგრამ რომ ნახა,
 სთქვა: ანგელოზო, შობილო ქალად,
 ვაი რომ გეთიშავს ჩვენ ბედი ავი,
 ჩვენშიც აღუძრავს განგების ძალას
 გრძნობა მტრობისა და სამღურავის,
 რაც მამებს ჩვენსას დაუფლებია...
 სწორედ ამიტომ, შეუსადარო,
 შენდამი ტრფობის მომრიდებია,
 და ეს სურათიც ველარ ვატარო...
 მაგრამ სიცოცხლის დასასრულამდი,
 ვერც სხვას მივცეო მისი სურათი,
 ვინც ეგზომ დიდად შემყვარებია.
 და მეც აღუთქვი, თქვენ გადმოგცემდით
 ამ სურათიან აღმასს, და ისიც
 განმშორდა უხმოდ, აღესილი სევდით...
 დამსაჯეთ ასეთ თავხედობისთვის.
 ეს რომ თქვა, ისევ გავხედე აღმასს,
 ჩემი სურათი შიგ აღარ იყო;—
 აღმასში, მარჯვედ რომ შემიცვალა,
 ახლა ვხედავდი პრინც ფედერიკოს...
 და მაშინ მივხვდი, რომ ჯავაირჩად

თვით ფედერიკო გამომეცხადა...
 და მეგობრობაც აქ წარმოიშვა,
 დავიახლოვე და შემიყვარდა;
 დაე გიამბონ ამ ყვაველებმა,
 რამდენჯერ მთვარემ თავს დაგვანათა...
 ხშირად უნახავთ მათ აცრემლება
 ფედერიკოსი ჩემს აივანთან.
 შენც კარგად იცი, რაც შემდეგ იყო...
 არაფერია... ოღონდ მამაჩემს
 არ ჩაუვარდეს ხელთ ფედერიკო,
 თორემ მის რისხვას ველარ გადარჩეს.
 მტრად მოკიდებულ მის მამისადმი
 ზიზღით აღვსილსა სურს შურისგება...
 ჯავრს შვილზე იყრის... მწარეა დარდი,
 რომ იგი ჩემი აღარ იქნება,
 მაგრამ ამაზე უფრო მწარეა,
 იმის სიკვდილზე თუნდ გაფიქრებაც.
 მზე მხოლოდ მისთვის თუ მიხარია,
 მოკვდება იგი, მზეც ჩამიქრება.

სერაფინა

რომ ყველაფერი მიაშბეთ სწორად,
 ნადლობით ვიღებ ამ ღოწყალებას.
 ჩემს სიყვარულში თქვენც სენიორა
 იქვი ნურასდროს შეგეპარებათ.

ამ საიდუმლოს, ასე ფარულად,
მიკვირს, ამდენხანს რად ინახავდით?

მარგარიტა

თუ ქალს ნამდვილი სწავეს სიყვარული,
შესძლებს დაფაროს მან ხვაშიადი.

სერაფინა

სენიორა, მეფე, ჩანს მოდის აქეთ.

მარგარიტა

მაშ ტყვე რობერტოს დავებმარები...
დახსნას დავპირდი,—მეც ვიეშმაკებ,
იქნებ გაულონ ციხის კარები.

გამოსვდა მეორე

იგინივე; მეფე და მსახური

მეფე

შვილო, როგორ გაქვს მწუხარე გული?
იქნებ სიხარულს მან მისცეს ბინა...

მარგარიტა

დარდს ვერ გავეჩეც. ვარ წამებული.
თუ რა დღეში ვარ, თქვას სერაფინამ.

მეფე

მომწონს, რომ ესდენ ჭკვიანი, სანდო
გყავს მეგობარი, თან მშვენიერიც...

მარგარიტა

წუხილმა მომკლა

სერაფინა

ის მართალს ამბობს...

მეფე

ჩანს შენთვის უთქვამს მას ყველაფერი.

სერაფინა

არა, ზოგი რამ მიაშობო მხოლოდ,
და როგორც ვფიქრობ, არ არის ძნელი
მას მწუხარება გაუიოლოთ.

მეფე

როგორ?

სერაფინა

შევიპყროთ დონ პედროს მკვლელი—

მეფე

თუ, მარგარიტავ, მხოლოდ ეს კმარა,
გამხნევდი, იჭვიც არ მეპარება,
რომ შევიპყრობენ მას ძლიერ ჩქარა.

მარგარიტა

ერთი უბრალო საშუალება
მაქვს მე ამისთვის გამონახული:
აქ საჭიროა თქვენი ბრძანება,—
დღესვე გაუშვან მისი მსახური.
რა დააშავა მან იმის გარდა,
რომ ვინმე ბატონს მსახურად ჰყავდა!
შემდეგ შორიდან ადევნონ თვალი,
და თუ ბატონის სამყოფი იცის,
მასთან მივა და ამ ხერხის ძალით
ჩაგივარდებათ თქვენ ხელში პრინცი.

მეფე

აი, ეგ მართლაც გონივრულია.
გასწით, მსახურის გაშვებას ვბრძანებ!
დაე იაროს, როგორც უვლია...

მარგარიტა

დაუყოვნებლივ აქ მოიყვანეთ.

გამოსვდა მესამე

ივინივე და კაპიტანი

კაპიტანი

თქვენს ფერხთანა ვარ, მეფევე მაღალლო.

მეფე
გთხოვთ, კაპიტანო, რას იტყვით ახალს?
კაპიტანი
ნატურის ახდენა უნდა გახაროთ.

მეფე
როგორ...

კაპიტანი

ყველაფერს გიამბობთ ახლავ:
ჯარისკაცებით თქვენი ამალის,—
წაველ, მეპოვნა დონ პედროს მკვლელი;
ბოლოს მაცნობეს, ძნელ მისავალი
მთის ქედზე აქვსო მას საფარველი...
ქანცმილეულსა და ფიქრში წასულს,
შევხვდით ნახევრად იარაღასხმულს...
გარდაჩეხოდა უფსკრულში ცხენი...
იდგა, მოწყენით იცქირებოდა,
და როს შენიშნა მან მისვლა ჩვენი,
კვლავ დაუბრუნდა ძალა, მზნეობა,
ისევ აღევზნო ჩვეული ცეცხლით...
ო, ალბათ, ყველას გაგვათავებდა,
მაგრამ საშველი რომ არ მივეციტ,
იგი იარაღს ჩემსას დანებდა.
სახელს გვიმალავს, ეს დაიჟინა,—

მე ვარო ერთი გლეხი საწყალი,
თავს ისე იჭერს, თითქოს გიჟია,
ხან მართლაც ბოდავს ჩვენზე გამწყრალი.

მეფე

დაე სიგიჟე მან მოიგონოს,
დაე სისწორით არ თქვას სახელი...
ვიცი, ეგ პრინცი ფედერიკოა,
უკვე ხელთა მყავს დე სფორცას მკვლელი.

მარგარიტა

ვახმე!—მოვიდა სიკვდილის წამიც...
ვახმე! თავდება სიცოცხლე ჩემი...
მეხი დამეცა, ო, აღარ ძალმიძს...
მე ამ განსაცდელს ვერ გადვურჩები.
დე, ამ ციხიდან ამოდით მაღლა,
თქვენ, ცეცხლოვანო ოხერავ და კენესავ,
ასე უწყალოდ ჩემს სულს რომ დადავთ...
ო, თვალნო, ღვრიდეთ მდუღარე ცრემლსა,
თორემ ცრემლებმა დაახრჩონ გული...
ვახმე! უფალმა ჩანს გამიმეტა...

მეფე

შვილო, რატომ ხარ შეშფოთებული?
ვერ გამიგია, რა მოგდის ნეტავ?

მარგარიტა

მე მყინავს ცეცხლი და ყინვა მდალავს,
ტკივილს საშინელს ვით შევეებრძოლო...
ვახმე, დაგეძებ, სიკვდილო სად ხარ?
დე ჩემს სიცოცხლეს მოედოს ბოლო...

მეფე

სთქვი, სერაფინა, რა დაემართა,
რისი ბრალია ეს გაშმაგება?
ვიცი გეტყოდა.

სერაფინა

თუმცა მე მმართებს
არ გავამყლავნო იღუმალება,
მის სიცოცხლეზე ფიქრებმა მძლიეს:—
აქ მის წუხილში მიუძღვის ბრალი
თვით ფედერიკოს, პრინცს სიცილიელს,
შეპყრობილს თქვენი ბრძანების ძალით.
სიყვარულია მოკლედ მიზეზი.
მათ ერთმანეთი ფარულად უყვართ...
შიშობს, მას დასჯით უსასტიკესად,
ცხადია, ამან რომ შეაწუხა,
აი სიმართლე...

მეფე

ჰოი, რას ვისმენ

თუ საღი აზრის მონაა ბრძენი,
როგორც აჯობებს, მოვიქცეთ ისე—
ხამს შევარბილო მეც განაჩენი.

გამოსვდა მეოთხე

იგინიფე და რობერტო

რობერტო (მეფეს)

ფეხზე ამბორის მიეცით ნება,
ვინც ემსახურა კეთილად ბატონს,
და ამით რამე შეურაცხება
არც უფიქრია თქვენ საღალატოდ.
მე სასჯელს ველი.

მეფე

პირიქით, რატომ...

მსურს მოგანიჭოთ თავისუფლება,
ვინც ემსახურა კეთილად ბატონს,
ღირსი ჯილდოსი რად დაისჯება,
ოდეს თვით ზეცა სინათლის მფენი
მალლიდან ზრუნავს ჩემს სასიკეთოდ?
უკვე მოვნახეთ, ბატონი შენი
შეპყრობილია...

რა მესმის, ღმერთო!
ნუთუ ეს მოხდა... შორს, სადღაც სოფლად
ჩამოხდა პრინცი... ვინ შეიცნობდა?

გამოსვდა მეხუთე

ივინფე, კაპიტანი, ჯარისკაცები და ბენიტო
საჭურველში

კაპიტანი

მეფეო, პრინცი თქვენს წინაშეა,
თვით ფედერიკო სიცილიელი...

ბენიტო

მომაჯადოვეს თუ სიზმარში ვარ?
მე, მე და პრინცი? საქმეა ბნელი.
რა უნდათ ჩემგან?

მეფე (განზე)

სჯობს დაფიქრება,
ორ გრძნობას შორის ყოყმანებს გული,
შურისგებისკენ მხრის მძულვარება
და სიკეთისკენ კი სიყვარული. (ბენიტოს)
თქვენი სიცოცხლე ჩემს ხელში არის.

თქვენს სიდიადეს იქნება სჯერა,
ჩემდამი თქვენი და თქვენი მამის
მტრობისა გამო მე განუსჯელად
ჯავრს თქვენზე ვიყრი, ეხ, უსათუოდ
თქვენ ამას ფიქრობთ, მაგრამ აქ ცდებით...
ღიახ, დე ალლომ არ მოგატყუოთ,,
მე სხვა გული მაქვს.

ბენიტო

მე მეუბნებით?

რა დაგიშავეთ, საიდან, როგორ?..
ნუთუ ამიტომ ვარ დასასჯელი,
ტყეში წავაწყდი ისე, ვით სოკოს,
და მეც ჩავიცვი ეს ტანსაცმელი.

მეფე

გიჟად, ან გლეხად გვიჩვენოს თავი
თქვენს სიდიადეს სულ არ სჭირდება;
რა გინდ ღრუბელი ფარავდეს შავი,
მზე გაარღვევს და გამობრწყინდება.
ნუ მიცქერს თქვენი უმაღლესობა
იქვით, მიენდეთ ბედსა, რომელიც
ცვალებადია, მკაცრი ესოდენ,
თანაც მარადის დაუდგრომელი...

ბენიტო

რას ლაპარაკობთ, სწორედ არ მესმის,
რის ცვალებადი, რა ულმობელი...
ჩამაცვით ჩემი ტანისამოსი
და თქვენ წაიღეთ ეს საჭურველი,
თუ ამას ეძებთ,—ღე თქვენი იყოს,
მე კი აქედან გამიშვით ჩქარა,—
არავითარი პრინცი ბომბორიკო,
სენსილიელი მე არ ვარ, არა...

რობერტო (განზე)

აქ შეცდომაა... აი ეს მომწონს,
ტყუილი მართალს დაემსგავსება...
ამ გლახს პრინციობას მეც დაუზომოწმებ,
ნამდვილი პრინცი კი გადარჩება. (ბენიტოს)
ფეხზე კოცნისა მომეცით ნება.
თუმც ჩვენ შეხვედრას მეფე ესწრება,
მაინც ვერ დავთმო ბედნიერება
წმინდა ამბორით თქვენი შეხების.
(ბენიტოს ფეხებს დაუკოცნის)

ბენიტო

რამ შეგაყვარათ ჩემი ფეხები,
არა, ვერ ვიტან ფეხებზე ამბორს...

რობერტო

ნუ სწყრება თქვენი უმაღლესობა,
ეგ თვალთმაქცობა არაფერს ამბობს.

1-ლი ჯარისკაცი

ძნელი არ არის დიდკაცის ცნობა.

კაპიტანი

გიცნეს, ასეა ეს უეჭველად,
სენიორ! პრინცო სიცილიელო!

ბენიგო

მაშ მე პრინცი ვარ?

რობერტო

ხო, გიცნო ყველამ...

ბენიგო

სტყუით ყველანი, სასაცილოა...
ცეცილიაო? პირველად მესმის
თუმც სოფლად ჰქვია ერთს ცეცილია,
ქალიშვილია უფროსი მწყემსის,
აი სიმართლე.

რობერტო

მის წინ გლახობას,
ვინც თქვენ ამდენხანს გემსახურებათ,
რატომ იგონებთ, ახლა გეყოფათ...

ბენიგო

ილაპარაკეთ, რამდენიც გნებავთ
ან როგორც გინდათ... მე კი სხვას ვფიქრობ...
შენ, ქაჯი ხარ თუ ადამიანი?

რობერტო

მეფევე, არ იცნობთ თქვენ ფედერიკოს,
თუმც იგი არის დიდად ჭკვიანი,
მას ერთი სენი სჭირს, სამწუხაროდ,
რაც ერთხელ დაცდა, აღარ მოიშლის.
ო, ჯიუტია!

მეფე

სჯობს წაიყვანოთ
თვით ელენესთან ბელფლორის კოშკში.
დაე უთხარით მას უწინარეს,
ციხეში უხვად და უანგაროდ,
როგორც შეჭფერის პრინცსა ბრწყინვალეს,
ასეან, აჭამონ და მოუარონ.
მიკვირს, დღეს მტერთან ვარ ისე წრფელი,
როგორც სიძესთან... მახლობლად ვიგრძენ.

რობერტო (თავისთვის)

არაფერია აქ საკვირველი
ეს სულ ერთია, მტერი თუ სიძე.

მეფე

პრინცთან რობერტოც მსახურად დარჩეს,
მისი უურება პრინცს იამება,
თავსაც გაირთობს ტკბილ საუბარში,
ელენეს ეტყვიოთ, რომ ვეალება
პრინცს გაუფრთხილდეს, სამაგიეროდ
ელოდეს ჩემგან დიდ მოწყალებას. (განზე)
ჰოი, ქალებო, ო მანკიერნო...
რარიგ დიადი გეგმა და ზრახვა
თქვენი უნისგან არ დაღუპულა...

კაპიტანი (ბენიტოს)

აბა, სენიორ, გავსწიოთ ახლა.
იქ მოისვენებთ თქვენ დიდებულად.

ბენიტო

კარგი. (თავისთვის) რამდენი სულელი ვნახე...
სმა-ჭამის საქმე სჩანს, მოეწყობა.

რობერტო

თქვენი რობერტო, თქვენს სამსახურად
მზად არის, თქვენო უმაღლესობავ.

ბენიტო

იქნებ შენა ხარ თვით ქაჯი-რობერტ!
არა, ეს არის მხოლოდ ზმანება,

მაგრამ ყველანი თუ პრინცად მცნობენ,
 იქვიც არავის არ ეპარება?
 ყველასგან პრინცი თუ დამერქმევა,
 რაღა თქმა უნდა, რომ პრინცი მე ვარ;
 ან მე ფხიზელი არ უნდა ვიყო,
 ან გააგიჟა ესენი ღვინომ.
 დაე ქვეყანას პრინც ბომბოროცოდ
 ერთხელ, ცოტახნით მეც მოვევლინო

გამოსვლა მეექვსე

ტყეში

ანტონა, გლეხები

ანტონა

უნუგეშო ვარ, ოხ, ბელიარდო...
 მაცალეთ, მოთქმით ვიტყვით ბარემ.

1-ლი გლეხი

უნუგეშო ხარ? დარდობ და დარდობ...

ანტონა

აწ ვერასოდეს ვერ გავიხარებ...

მე-2-ე გლეხი

თავს იკლავ, არა? ეს როდი ვარგა.

ანტონა

ნეტავ მისი ხმა კვლავ გამაგონა;
თვით იმ მუხაზეც კი უფრო მაგრად
შენ მიყვარხარო, ჩემო ანტონა.
ოხ, ასე რისთვის დაიგვიანა.

1-ლი გლეხი

ამას ნუ მკითხავ, ის, ალბათ, მხეცმა
შეახრამუნა თავფეხიანა.

ანტონა

მეც ეგრე ვფიქრობ, ეგა მაქვს ცეცხლად,
ალბათ, ჩაყლაპა თვით მაიმახმა,
გონჯმა, კაპასმა ის გაბრაზებით,
ჰო, მაიმახის კუჭშია ახლა,
რადგან უყვარდა მას კაპასები.
იმას სატანაც ვერ იქმს ათასი,
რასაც ჩაიდენს ერთი კაპასი.
(ყველანი მიდიან)

გამოსვლა მეშვიდე

ამაგ ტყეში შემოდინ ელენე და ფედერიკო

ფედერიკო

ვარ მოხიბლული თქვენი სიკეთით,
წყალობას თქვენსას რით ვუპასუხო?

ელენე

დაიშსახურეთ თქვენ უფრო მეტიც...

ფედერიკო

ღირსი არა ვარ მე ამბორვუყო
მიწას, რომელზეც თქვენ გაიარეთ.
რა გავაკეთე ასეთი ნეტავ,
ესოდენ ზრუნვით რომ დამავალეთ?
სჩანს თვითონ ბედმა არ გამიმეტა,
მან მიწინამძღვრა ცხოვრების გზაზე,
მან მომიყვანა ამ წალკოტამდე.
რა ნეტარი ვარ, უფალო, ასეთ
კეთილ ვარსკვლავზე რომ დავიბადე....

ელენე (განზე)

ჩემი გრძნობები მან უკვე იცის
და გამოთქმებშიც ნაკლებად ფრთხილობს;
ვიდრე თავის გულს არ გადამიხსნის,
იყუჩე გულო, არ გამამხილო. (ფედერიკოს)
როცა თქვენ გისმენთ, ვგრძნობ

ისეთ სითბოს,

მადლს მიხდით ისე უმხურვალესად,
ოხ, ესპანელო, მგონია, თითქოს
ფეხი დაადგით თვით მაღალ მზესა.
მე კი უბრალოდ, დაგნიშნეთ მხოლოდ

ციხის უფროსად, და ეს რომელი,
რე წყალობაა ბოლოს და ბოლოს,
რომ თქვათ ამდენი სამადლობელი?

ფედერიკო

უკვე არ ვიცი აქ როგორ გითხრათ,
ვიჭვობ, ცხადია თუ მეზმანება:
მადლობის თქმისთვის ყოველთვის მკიცხავთ,
ეს მიგაჩნიათ უმადურებად.
უფალმა უწყის, მთლად დავიბენი,
და აი ახლა, მე ვისაც მმართვეს
განუზომელი წყალობა თქვენი,
ჩემი მადლობა ვერ გამოვხატე...
თითქოს გაყენებთ შეურაცხებას,
რატომ, არ ვიცი, უფალი ხედავს...
იქნებ იმიტომ, რომ ცოდვიანი
ეს დედამიწა თითქმის სრულიად,
დღეს გაიძვერა, გულღვარძლიანი
და ბილწი ხალხით გავსებულია...
და თუ ვინმეა გამონაკლისი,
ოდნავ სინდისი რომ შერჩენია,
თავს მოგაბეზრებს მოქცევა მისი,
პატიოსნებაც მოსაწყენია.
გთხოვთ უმადურებს ნუ მიმაკუთვნებთ,

თქვენი ყოველი სიკეთე მახსოვს,
ო, ისე მწყალობთ და მასათუთებთ,
არ შემიძლია არ დაგიფასოთ.

ელენე

არ მინდა ჩემთან ლაპარაკობდეთ
თქვენ ამ კილოზე...

ფედერიკო

მაშ როგორ გნებავთ?

ელენე

მინდა ერთგვარად თქვენ ეპყრობოდეთ
როგორც ჩემს კეთილ განწყობილებას,
აგრეთვე ცუდსაც... იმას, რაც მომწონს,
ანდა არ მომწონს, აი, ამ დღიდან
არა მსურს, მადლი რომ დამილოცოთ,
მაგრამ ყოველთვის, ოხ, როგორ მინდა, —
მოვალეობა გახსოვდეთ თქვენი...

ფედერიკო

აქ არაფერი არ გამეგება...
უფალმა უწყოს, მთლად დავიბენი.

ელენე

ოხ, თვით არ ვიცი რა მემართება...

გამოსვდა მერვე

იგინივე, შემოდის კაპიტანი

კაპიტანი

გეამბორებით ფერხთ სენიორა.

ელენე

გთხოვთ, კაპიტანო, თქვენს სიტყვას ველი.

კაპიტანი

ნატვრა აგიხდათ, დადგინდა სწორად,
თუ ვინ ყოფილა დონ პედროს მკვლელი.

ფედერიკო (განზე)

ნუთუ მე მიცნეს, რა მეშველება,

ელენე

მერე ვინ არის? ტკივილი მწველი
კვლავ განმიახლდა... საშინელება...
სთქვით, ვინ აღმოჩნდა ის ულმობელი,
ის ბარბაროსი და მუხანათი...

კაპიტანი

თვით ფედერიკო სიცილიელი.

ფედერიკო (განზე)

მიცნეს, ეს არის დღესავით ცხადი...

კაპიტანი

სიმაართლე მუდამ თავს იჩენს ბოლოს.

ფედერიკო (განზე)

რა ვქნა, გავიქცე თუ შევებრძოლო?

კაპიტანი (ელენეს)

ციხის უფროსად ვინა გყავთ, თქვენო
უმალლესობავ?

ფედერიკო (განზე)

გადაწყდა ბელი...

კაპიტანი (ელენეს)

ვის ჩააბარეთ თქვენ ციხის ბქენი...

ფედერიკო

მე, მე ვარ, ვისაც თქვენ დაეძებდით...

რადგან თქვენ იცით ჩემი სახელი,

ამ სახელისთვის პასუხიც ვაგო...

რა გინდათ ჩემგან?

კაპიტანი

მაქვს განზრახული

ამაზე ცალკე გელაპარაკოთ.

ფედერიკო

თქვენ შეგიძლიათ ეს მითხრათ აქვე,
და ჩემი ხმალიც ჩემს სიმამაცეს
არ უღალატებს...

კაპიტანი

ვის წინააღმდეგ?..

ფედერიკო

თქვენ, კაპიტანო, სთქვით ვგონებ ასე,
რომ გინდათ ციხის უფროსის ნახვა,
რომ ფედერიკო თქვენ უკვე ჰპოვეთ...
მაშ რაღას უცდით, ის თქვენს წინ გახლავთ.

კაპიტანი

რა გიპასუხოთ, არ ვიცი სწორედ...
საოცარია, აქ რატომ ცხარობთ.

ფედერიკო

მაგრამ თქვენ ჩემთან თუ გქონდათ საქმე?

კაპიტანი

დიახ... ციხისკენ მსურს გავიაროთ

ფედერიკო

იქ არ წამოვალ... სჯობს მოვკვდე აქვე... (განხე)
აი ეს არის თავზარდაცემა,
სულ არ ველოდი...

კაპიტანი.

გთხოვთ ყური მიგდოთ,—
ციხეში, თქვენთვის გადმოსაცემად
აქ მოვიყვანეთ ჩვენ ფედერიკი,
მსურს ჩაგაბაროთ ვით პატიმარი...
იციო? ის მთაში მე შევიპყარი.

ფედერიკო

ა... ეს სხვა არი. სენიორ, როდესაც
თქვენ აქ მობრძანდით, ღელავდით ძლიერ,
და თქვენი ღელვა მეც გადმომეცა,
წამით შევშფოთდი ჩემს უნებლიედ,
მეც მიკვირს ასე რად დამემართა,
რატომ შევშფოთდი... საოცარია.

ელენე

თქვენ შეიპყარიო? ო, ნუთუ მართლა
დღეს ფედერიკო პატიმარია?

კაპიტანი

სწორედ, და როგორც ხელმწიფე ბრძანებს,—
საპყრობილეში აქ მოათავსებთ,
დახურულ ეტლით წამოვიყვანეთ,
რადგან ვშიშობდით, შემთხვევით, გზაზე,
მას არ ჰყოლოდა ვინმე მნახველი,
არ დავარდნიოდა ხმა უგმირესის,

არ გამხდარიყო მისი სახელი
 ბრბოთა უგუნურ ღელვის მიზეზი,
 რაც ხშირად ხდება, ახლა ციხისკენ,
 ბატონო ჩემო, გავეშურებით;
 ტყვეს ჩაგაბარებთ, თქვენც შემომფიცეთ,
 რომ თვალს ადევნებთ მას ერთგულებით.

ფედერიკო

მზადა ვარ აქვე რომ დავდო ფიცი,
 გფიცავთ ვაჟკაცის პატიოსნებას,
 არსად გაუშვა მე იგი პრინცი...
 ჩემს სიტყვას საქმეც დაემოწმება:
 ისე ერთგულად ამიერიდან
 გაუფრთხილდები პრინცს ფედერიკოს,
 თითქოს ეს პრინცი მე თვითონ ვიყო,
 რადგან ეს ჩემი ვალია წმინდა—
 და რამდენადაც სიფრთხილით მმართვეს
 პრინც ფედერიკოს უმეთვალყურო,
 მე იმდენადვე ამ საქმისათვის,
 ჩემი სიცოცხლეც არ დავიშურო,
 თითქოს, თუ მომცემთ ამის თქმის ნებას,
 ჩვენ ვიყოთ ბედით გადაბმულები,
 ო, არ მოვაკლებ მას ყურადღებას,
 მთელი სიმკაცრით და ერთგულებით.

ვიღებ ფიცს თქვენსას, წავიდეთ ახლა,
 გვმართებს დავიცვათ იღუმალება.
 ყველას ეკრძაღვის აქ პრინცის ნახვა,
 თქვენ კი, სენიორა, გაქვთ ამის ნება,
 თუ მოისურვებთ, ო, ხილვაც თქვენი,
 მას თავზარს დასცემს, ვით განაჩენი.

ელენე

ეგ მართალია—თუმც უნდა ვნახო,
 ველაპარაკო... ჩემს თვალთა ცეცხლი
 როს მიაშუქებს, გულიც მის ახლოს
 როს აძგერებდა აღვსილი გესლით,
 ძალმიძს მუხანათს ცა დაუბნელო...
 მას მოჰკლავს ჩემი ხმის გაგონებაც.
 მაგრამ ვერ ვნახავ... ო, ესპანელო,
 ღირსებას ჩემსას, ჩემს შურისგებას,
 მარტო თქვენ განდობთ... მზის სინათლისგან
 იგი ურჩხული გთხოვთ დაიფაროთ.

ფედერიკო

საწინდარია ეს გულიც მისი,—
 რომ გულმოდგინედ და უანგაროდ,
 პრინცს, როგორც ჩემს თავს ვუყარაულეგ.

კაპიტანი

ახლა ციხისკენ გავფშურებით...

ფედერიკო

ღმერთმანი, თითქოს და სასწაულით
ჩემივე თავის დარაჯი ვხდები.

(ფედერიკო და კაპიტანი მიდიან)

გამოსვლა მეცხრე

შემოდინ მარგარიტა და ხერაფინა

მარგარიტა

მოულოდნელი ჩემი სტუმრობით
მე შენი დასჯა მინდოდა განა?

ელენე

ძვირფასო, ამას რად მეუბნები?
მადლობა უფალს, რომ მოგიყვანა.
ამით შენ ისეთ პატივს მანიჭებ,
თითქოს ხელახლა ჩამიდგი სული,
მიკვირს, რომ ჩემსკენ გადმოაბიჯე.

მარგარიტა

შენს სანახავად ვარ წამოსული.

ელენე
ნუთუ ამიტომ?

მარგარიტა

მსმენია ისიც,
რომ ეს წუხილის ტყე არის ბნელი...
მეც გამომგზავნეს აქ ცრემლებისთვის,
ო, მტანჯავს სევდა განუქარველი,
იქნებ დავწყნარდე, დობილს საყვარელს
გეტყვი, რაც გულში დაფარულია.

ელენე

შენი სტუმრობა ისე მახარებს...
აღბათ, მიზეზი სიყვარულია.

მარგარიტა

ჰო, იყო...

ელენე

ახლა?..

მარგარიტა

თქმაც მეძნელება...
გაჰქრა თუ ღვივის ის სიყვარული...
დაე ეს გითხრან ჩემმა ცრემლებმა.

ელენე

უფრო გარკვევით სჯობია თქმული;
ჩემს სიყვარულზე მეც მოგიყვები,

ჩემო სენიორა, ჩემო დობილო,
იყო, გაჰქრაო, შენ მეუბნები
შენს სიყვარულზე უკმაყოფილოდ...
ჩემი კი შენსას არ ჰგავს სრულიად:—
ჩემს ფაქიზ ალლოს თუ დაუჯერებ,
ჯერ იგი ოდნავ ჩასახულია,
რაც სიყვარულად იქცევა მერე.
აი, აქ დავსხდეთ, სად ყვავილნარი,
მზისგან ნაქსოვი ხალიჩა არის,
მწვანე ხის ჩრდილიც ისეა წყნარი,
ვით სიყვარულის თავშესაფარი...

მარგარიტა (განზე)

არ გაათავებს დაღამებამდე,
ის კი არ იცის, რომ არ მცალია...
საქმეს შეუდგეთ, (სერაფინას) პატივი დამდე.

ელენე

პატივისცემა ჩემი ვალია.

მარგარიტა

მე მინდა დღესვე, აუცილებლად,
ციხეში პრინცთან გასაუბრება.

ელენე.

მე ნებასა. მთხოვ? ო, მეცინება,

წ. კალდერონი

ვისაც გაქვს ეგზომ დიდი უფლება,
მე ნება დაგროთო? ნეტავი რატომ.

მარგარიტა

რატომ? ამასაც მერე აგიხსნი.

ელენე

რა საჭიროა ეს განმეორტო?
შენი თხოვნაა აქ საკმარისი,
რომ ციხის კარი გაიღოს ფართოდ.

მარგარიტა

ჯერ კი დობილო, ვიდრე არ ბნელა,
მე ნადირობას ტყეში ვაპირებ.
დაე სოფელში იფიქროს ყველამ,—
თითქოს აქ მოგხვდი ვით მონადირე.
ო, ისე გმადლობ, მე შენგან უკვე
დავალებული ვარ ისე დიდად...
კეთილი ქცევით დარდს მიმსუბუქებ...
მეც შეგისრულებ, თუ რამე გინდა. (გადის)

ელენე

ღმერთმანი, არის გასაოცარი,
ამდენ მადლობას რად მეუბნება?
აჰა, ახლაც კი გამოვიცანი,
რამ შეუცვალა უცებ გუნება...

გამოსვლა მეათე

ელენე, ფედერიკო

ფედერიკო

სენიორა, პრინცი ციხეში გახლავთ.

ელენე

ა, ეს კარგია, მისმინეთ მხოლოდ,
მე თქვენ ერთ რამეს გაცნობებთ ახლა,
და თანაც ცოტა რამ უნდა გთხოვოთ.

ფედერიკო

თქვენი მონა ვარ

ელენე

აქ ჩამოვიდა

დღეს ნადირობის გულისთვის თითქოს
მეფის ასული, თვით მარგარიტა...
ისე კი უნდა პრინცს მიაკითხოს.
ვფიქრობ, მიზეზი სიყვარულია,
და სინამდვილის მინდა შეცნობა.
ეს სურვილია ფუჭი სრულიად,
მაგრამ ქალი ვარ, რა გაეწყობა...
გთხოვთ მათ საუბარს დააყურადოთ,
ო, ესპანელო, პატივი მეცით,—

რასაც იტყვიან შთენილნი მარტოდ,
სიტყვით-სიტყვამდე მე გადმომეცით.

ფედერიკო

განა თქვენს მონას ეს შეეძლება,
თუნდაც უღელში მორჩილებისა?

ელენე

გთხოვთ, გევედრებით, საკითხი წყდება
ჩემი სიცოცხლის და ღირსებისა...
მინდა გავიგო, თუ დაიშვება,
რომ გავამართლოთ ჩვენ სიყვარულით,
მკვლელთან, გამცემთან დამეგობრება,
ეს საშინელი დანაშაული. (მიღის)

ფედერიკო

ვერ გამიგია, იქნებ მთვრალი ვარ...
ღმერთო, სადა ვარ?—შენ გეკითხები.
ირგვლივ სიცრუე, არევიდარევა
და დახლართული ლაბირინთები.
შეუძლებელიც შესაძლო ხდება...
ვინ ირწმუნებდა,—რომ ქვეყანაზე
სადმე, ოდესმე მოინახება
ქალი ესოდენ სიმტკიცით სავსე,
ვით მარგარიტა, ჩემი ოცნება...
ო, ენაშწარე, ავყია ხალხნო!

თქვენ, ვინც აბრალეობთ შეუმოწმებლად
ქალს მერყეობას, გთხოვთ დაინახოთ
აი ეს ციხე, რომ დაიჯეროთ
თქვენ სიყვარულის ძალა და გზნება.

გამოსვლა მეთერთმეტე

ფედერიკო და რობერტო

ფედერიკო

აჰა, შენც აქ ხარ, რობერტოვ ჩემო!

რობერტო

ნუთუ თვით პრინცი მესაუბრება,
მის სახეს ვხედავ?

ფედერიკო

სჩანს ბედმა ბანქო

ასე ჩააწყო... იქ რას შვრებოდნი?

რობერტო

აი იმ ცხოველს, იმ საარაკო
ვირს, კაცის მგვანსა თაგს ვეველებოდნი,
ჯერ არ მინახავს მხეცი ამგვარი,
და საკვირველი სწორედ ის არი,—

რომ სულ ამტკიცებს, ეს ყველაფერი
რასაც ვხედავო, არის სიზმარი.

ფედერიკო

ის სიმართლესთან ახლოა მეტად.

რობერტო

თავიც უჭირავს მას დიდებულად,
თითქოს პრინცია

ფედერიკო

ჩემო რობერტო,
როს ის პრინცად არ დაბადებულა,
არაფერს ნიშნავს... თუ კი მას სჯერა
თვისი პრინცობა, ვით ბედისწერა.
თუნდ თავისთავად ბატონიც იყო,
ამით ვერ გახდე უბრწყინვალესი,—
არა, თვით ხალხმა როგორ მიგიღო,
აი ეს არის აქ უმთავრესი...

რობერტო

საქმეც ეგ არი—ბატონი გახდა;
სული წაიღო მისმა ბრძანებამ...
მხდის იძულებულს, გარეშე ხალხთან
მას ქედს უხრიდე დაუზარებლად;
სამაგიეროდ ო, როგორ მკვირცხლად
მივბეგვავ ხოლმე, როს მარტო ვრჩებიით...

ფედერიკო
სიბრიყვეს ამბობ —

რობერტო

სიცოცხლეს გფიცავთ,
ისეთ მუშტებით ვუმასპინძლები...

ფედერიკო
თავს რითი ირთობს?

რობერტო

ის ხვრინავს ახლა,
მსუქან ღორივით ძირს დაგდებული.
როდესაც ტახტი პირველად ნახა
ხარატულებით დამშვენებული,
არც მიეკარა შიშით თუ რიდით,
ძირს დაიძინა, ვერაფერს გავხდი.

ფედერიკო
თავაზიანად შენც აუხსნიდი,
რომ საძინებლად არსებობს ტახტი.

რობერტო
მე ჭკვიანურად მოვიქეც უფრო.

ფედერიკო
როგორ?

რობერტო
იმ ტახტზე მეძინა მშვიდად.

ფედერიკო

მსურს ერთ რამეზე მოგესაუბრო,—
იცოი, რობერტო, აქ ჩამოვიდა
დღეს მარგარიტა, რომ პატიმარი,
მოინახულოს, და რა თქმა უნდა,
მან ჯერ არ იცის იგი ვინ არი,
და ვიდრე საქმე არ გახმაურდა,
დე, ნუმც გაიგებს... იქ ვილაც არი.

რობერტო

ჰო, აკაკუნებს.

ფედერიკო

გაუღე კარი.

გამოსვლა მეთორმეტე

იგინივე და მარგარიტა

(ფედერიკო სავარძელში ჯდება)

რობერტო

ბრძანეთ, რა გნებავთ?

მარგარიტა

აი, ნებართვა,

ეს თვით ელენეს დაუწერია.
მსურს პატიმარი მიჩვენოთ—

რობერტო

მართლაც,

ნებართვა ყოვლად წესიერია.
ციხის უფროსმაც მიბრძანა, სწორედ
ამგვარ ნებართვით ვუშვებდეთ მნახველს.

მარგარიტა

შენ რობერტო ხარ?

რობერტო

ახ სენიორა,

აქ როგორ მოხვდით?

მარგარიტა

ჩემს სიამაყეს

დასძლია ბრმა და გიჟურმა გზნებამ,
შენი ბატონი ეხლა სად არი?

რობერტო

აი იქა ზის—ის მწუხარებამ
ისე დასტანჯა... ისე დამდნარი
ვახლავთ, რომ ვშიშობ დამწვარი გული

არ განიგმიროს, თუ თქვენ მალამოდ,
არ მოუტანეთ მას სიხარული

მარგარიტა

ა, ფედერიკო!

ფედერიკო

ო, ხმავ, საამოვ,
ამმალლებლო ჩემი გრძნობების...
განა ვის ვხედავ?

მარგარიტა

თვით შენსა სატრფოს,
გწამდეს, რომ ქალმა ჩემი წოდების,
სიყვარულს არსად არ უღალატოს,
მე ხალხს ანგარიშს ვუწევდი მანამ,
ვიდრე გნახავდი, შეგიყვარებდი...
უკან დავბრუნდე, გზები არ სჩანან,
ვერც დაგივიწყებ შენ სამარემდი.
სად შენ მოკვდები, მეც იქ მოკვდები.
გადაჩეხილხარ შენ თურმე კლდეზე,
ეხ, სიყვარულმა არ მომცა ფრთები,
და უღონობით ამოვიკვნესე.
მამას სურს შენზე იძიოს შური,
დიდ საფრთხეშია სიცოცხლე შენი,
ო, უფრო მე ვარ აქ უბედური,

სიცოცხლეს მისპობს ეს განაჩენი.
გესმის? ჭიშკართან მახლობლად გზისა,
შენთვის ცხენია დამზადებული—
ორი დამბაჩა და ფულით ქისა
უნაგირშია მოთავსებული.—
რომ შენ გიშველო ყველგან და მარად
რას არ ჩავიდენ, გაიქეც ბარემ...

ფედერიკო

მე შენ სიმართლეს არ დაგიფარავ,
ისე, როგორც შენ არ დამიფარე.
არ ვარ ტუსალი, გამბობ მოკლედ,
ცხენი მე მართლაც დამემსხვრა მაშინ,
და რომ სიმძიმით არ შევებორკე,
ის საჭურველი დავტოვე მთაში,
და მტრის, ელენეს მამულში მოველ,
რომელმაც მომცა მე საფარველი.
შემდეგ, შემთხვევით საჭურველის მპოვნელ
ერთ გლეხს მდევრებმა ჩაავლეს ხელი,—
შეცდნენ საჭურველის ნიშნეულობით,
გლეხი ციხეში მყავს დამწყვდეული;
მე ხომ ელენეს განკარგულებით
ციხის უფროსად ვარ დანიშნული.
აი, რაც მოხდა, მე ტყვე არა ვარ,

მაშასადამე, ჩემო ლამაზო,
ძალმიძს ყოველდღე დაუფარავად
შენ გინახულო და გებაასო.
შიშით გავიქცე, ბედნიერება
შენთან ყოფნისა როცა მეღირსა?..
ყველაზე დიდი საშინელება,—
განშორებაა მიჯნურებისა.

მარგარიტა

ეგ რა მითხარი?.. და ვშიშობ მაინც,—
აქ რომ სიცრუემ იჩინოს თავი,
თავს დაგატყდება შენ ჩემი მამის
რისხვა და მერე რა შემზარავი...

რობერტო

ვფიქრობ, ამ საქმეს შემოევლება.

მარგარიტა

როგორ?

რობერტო

ჯერ გული თქვენ გაუხსენით
ვინმეს, რომელსაც არ ეძნელება,
ეს მეფეს უთხრას, და მეფეც, თქვენი
სიყვარულისთვის მთლად დაამდება,
აღარც ძველ მტრობას გამოეკიდოს,
მშვიდად ყოველი აქ მოგვარდება,

ცოლად გაჰყვებით თქვენ ფედერიკოს,
მაგრამ თუ მეფე არ განიხრება,
და სისხლს მოითხოვს აუცილებლად,
მაშინ უთუოდ მას მოუხდება
იმ ცრუ პრინც გლახზე შურისძიება...
და გადარჩებით, სენიორ, კეთილად,
არა ჩანს საფრთხის აქ ნატამალიც...
ომი თუ ზავი—თქვენთვის ერთია,
მაგრამ ვაი იმ გლახუქას ბრალი...

მარგარიტა

კარგი აზრია.

ფედერიკო

მეც ეგრე ვფიქრობ,
მაშ, მარგარიტავ, უკვე სახალხოდ
იტყვი, რომ გიყვარს შენ ფედერიკო.

მარგარიტა

გმადლობ, მე ამით მსურს ვიამაყო...
დუმბილში დარდი მე დამიმძიმდა,
შენ კი მომეცი იმისი ნება,
რომ არ დავმალო გრძნობანი წმინდა,
ალარ დამახრჩოს კვლავ მწუხარებამ.
მე ხმას დავარხევ, ტყვე მიყვარს თითქოს...
ის არის ჩემი ტრფობის საგანი,

რადგან დაერჩევა მას ფედერიკო,
უმშვენიერეს სახელთაგანი,
ეს რომ არ იყოს, ვერც შევიძლებდი
ამ თვალთმაქცობას... წაველ... მიყვარხარ.

ფედერიკო

მე ჩემი ციხის დარაჯად ვრჩები
და შენს სიყვარულს გულში ვინახავ.

მარგარიტა

ახლა ნახვამდის! გფარვიდეს ღმერთი...

ფედერიკო

ცამ განგიმრავლოს საცოცხლის დღენი.

მარგარიტა

რომ ეს სიცოცხლე იყოს სულ შენთვის.

ფედერიკო

რომ ვიამაყო მე მხოლოდ შენი
მშვენიერებით ამ ქვეყანაზე.

მარგარიტა

ისე, როგორც მე, ვინ დაგაფასებს!..

მეორე მოქმედების დასასრული

მესამე მოქმედება

გამოსვლა პირველი

შემოდინან ფედერიკო და ელენე

ელენე

მერე, რა უთხრა პრინცს მარგარიტამ?

ფედერიკო

უთხრა, ო, პრინცო, გეტყვი გამხელით,
შენი გმირობა ისე განითქვა,
და ისე მხიბლავს შენი სახელი,
ხოტბა-დიდება საქვეყნოდ თქმული,
რომ მხოლოდ გული ერთს მეუბნება,—
მონა-მორჩილმა ამ სიყვარულის
შენ მოგიპოვო თავისუფლება,
მიუხედავად მეფის წყრომათა.

მაგრამ მას პრინციმა ასე მომართა: არა, ციხეში მე ფიცი დავდე, ამ ფიცს დავიცავ თვით სიკვდილამდე, — ჩემი ღირსება, როგორც პრინცს შვენის, იყოს სიწმინდით მიუწვდომელი... ნუ შეწუხდებით, თუმცაღა თქვენი სურვილისათვის ვარ მადლობელი.

ელენე

მართლა ეს უთხრა?

ფედერიკო

დიახ, თქვენს მონას

ისე გარკვევით, ნათლად მესმოდა, თითქოს ამბობდა ჩემს გასაგონად. მაგრამ, ო, თქვენო უმაღლესობავ, თუ მარგარიტამ სხვა რამე გითხრათ, არ დაუჯეროთ...

ელენე

ჰა, მარგარიტაც

მოდის, წავიდეთ, ნუ გვნახავს ერთად.

ფედერიკო

დღე ამ საქმეში მოგხედოთ ღმერთმა,
(გადის)

გამოსვლა მეორე

ელენე, მარგარიტა, სერაფინა

მარგარიტა (სერაფინას)

ჩემმა მეფემ და მამამ ინება
თურმე ბელფლორში ჩამობრძანება.
მას უნდა მისი გამოძიება,—
ვით განექარვა შვილს მწუხარება.
მაშ, სერაფინავ, შენ მომცემ სიტყვას,
სხვის შეუმჩნევლად და იდუმალად,
მას უთხრა, პრინცი თუ როგორ მიყვარს,
მეფეს არაფერს არ დაუმალავ.
ეს ჩემთვის არის საჭირო დიდად.

•
სერაფინა

ცხადია, ვეტყვი, თუ ასე გინდათ,
მაგრამ იცოდეთ, მე ვდუმდი მუდამ,
ვიდრე არ ვნახე, რომ მას უყვარხარ...

მარგარიტა

შენ მართალს ამბობ?

სერაფინა

რალა თქმა უნდა.—

ეს საიდუმლო არ შემენახა...

ოხ, კარგი ვინმე კი ვიქნებოდით, ეროვნული
ბიბლიოთეკა
 თუნდაც სიკვდილი ასჯერ მენახა,
 ქვეყნად არავის გავეუტყდებოდი,
 მსურს შევასრულო, რაც ბრძანეთ ახლა,
 თორემ არც მეფეს მოუყვებოდი...
 მოსაწონია თქვენი განზრახვა,
 რომ თქმა არჩიეთ ღუმელს ბოლომდის. (განზე
 ეს საიდუმლო რომ შემენახა,
 აქამდე ბოლმით დავიხრჩობოდი. (მიდის)

ელენე (მარგარიტას)

ჩემო კეთილო, მარტო ხარ, განა?

მარგარიტა

ახ, თვით მშვენიერ ელენეს ვუმზერ.
 დიახ, მარტო ვარ და ნაღვლიანად
 ვფიქრობ მშფოთვარე ჩემს სიყვარულზე,
 ფილოსოფოსის მსგავსად, რომელიც
 მოყვარულია მარტოობისა.

ელენე

დე, ჩვენც ერთმანეთს ვუთხრათ ყოველი
 ამბავი ჩვენი მიჯნურობისა,
 ვერაფერს გვხედავს.

მარგარიტა

მაშ მე პირველი

ვიწყებ.

ელენე
დაიწყე,
მარგარიტა

როცა გაისმა,

ქება-დიდება გასაკვირველი
ფედერიკოსი, გულმედგარისა,
კეთილშობილის და ღირსეულის,
მან დაიუფლა ჩემი ოცნება,
და ჰა, ჩამოველ აქ აღგზნებული
მისი ცხოვრების შესამოწმებლად;
თუ ეპყრობიან ისეთ პატივით,
როგორც დიდებულ პრინცს ეკადრება.
ციხის უფროსის ცოლის სახელით
გავბედე მის წინ გამოცხადება.
თურმე ყოფილა, ო, რა ჰკვიანი,
და რა საოცრად წინდახედული,
სიტყვით და ქცევით აღერსიანი,
ძლივსლა ვუსმენდი გულმილეული.

ელენე
აღერსიანი? ჰკვიანი? კმარა.

ასეთად მხოლოდ შენ გეჩვენება;
მე როგორც მითხრეს, ქცევა იმგვარი,
მხოლოდ ხეპრე გლესს შეეფერება.

მარგარიტა

ეგ შეცდომაა, ჩემო დობილო,
ფედერიკოა ყველგან ქებული,
როგორც მამაცი, კეთილშობილი,
თან ჭკვიანი და წინდახედული...
ყველას თვალშია იგი უნაკლო,
და მეც ვამტკიცებ, რომ არის ასე—
რალა თქმა უნდა, თუ ვლაპარაკობთ
ფედერიკოზე და არა სხვაზე.

ელენე

არ მინდა აზრი რომ შეიცვალო,
მმართვეს, ჩემს თავსაც ვუსაყვედურო,
ოხ, სიყვარულმა, რა დაგიმალო,
მეც შემაცდინა საუბედუროდ.
და თუ შენ მზად ხარ ცრემლი აბნიო
ვილაც ხეპრეზე შეყვარებულმა,
მეც შემეყვარდა ერთი მდაბიო,
და მერე როგორ გავტაცებულვარ...
ციხის უფროსმა მომხიბლა ერთობ.
ვგონებ, შენც ნახე...

მარგარიტა (განზე)

რა მესმის, ღმერთო!

ელენე (განზე)

მინდა ვიძიო შური ამაზე...

ოხ ვეწამები...

მარგარიტა

რად შეფოთავთ ასე?

ელენე

ვშიშობ შემხედავ შენ ზიზლის თვალით,—
ასეთი კაცი, რომ შემიყვარდა...

მაგრამ იცოდეთ, მე არ მაქვს ბრალი,
ო, იგი ფეხქვეშ თვით ჩამივარდა.

შემოგლეჯილი, მთლად განძარცული...

შევიფარე, და... მომტაცა გული.

მარგარიტა

გესმის, ელენე? ნულარ ქადაგობ...

ეგ წვრილმანები რატომ გჭირდება?..

არა, არ მინდა ილაპარაკო...

ელენე

მაგრამ, მისმინე... არც თუ იმდენად

ქარაფშუტა ვარ. რომ გრძნობებს ავყვე,

და იქ, ციხეში ვირბინო მისთვის.

არ დამიკარგავს ჯერ სიამაყე,
ო, მიყვარს, მაგრამ, მან როდი იცის,
რომ იგი მიყვარს, ვიწვი და ვდუმვარ,
და თუმცა ვხვდები მას სიხარულით,
მაინც ჯერ ისე არ დავცემულვარ,
მას შევთავაზო ცხენი ან ფული.

არ მეკადრება გაუხარელი
სულ მის ლოდინში ვიყო... რომ... თითქოს...
უფალი იყოს შენი მფარველი...
გთხოვ, აწ ამაზე არც შემეკითხო... (მიღის)

მარგარიტა

რად არ გავგიჟდი, ღმერთო, ო, ღმერთო!
მეც არ მეგონა, თავს დავიჭერდი...
როცა ჩემს გულში თვით ეტნა ენთო,
და ვულკანივით იძვროდა მკერდი.

ფედერიკო

ელენეს წასვლას ვუცდიდი მხოლოდ,
რათა შენს ფეხქვეშ მე გამეფინა
სიცოცხლე, შენგან მონიჭებული,
და ჰა, გავბედე, დავდგე შენს წინა.

მარგარიტა

მე ზედმეტი ვარ, რად მანკიერობ,

მე მინდა მხოლოდ სიკვდილი შენი,
ჩემი სიკვდილის სამაგიეროდ.

ფედერიკო

და რად მარგუნე ეს განაჩენი?

მარგარიტა (აღზნებული)

ჩემი ღელვა და შენი სიცივე,
შენი სირცხვილი, ჩემი ნალველი...
ცრემლი, რომელიც თვალში ციმციმებს,
ტკივილი, იქვი დასაზრახველი.

გამოსვდა მესამე

ელენე, მარგარიტა, ფედერიკო

ელენე (განზე)

მინდა გავიგო იქ მარგარიტა
ჩემს შეყვარებულს რას ეუბნება.
გზიდან დაგბრუნდი, გულს იქვი ღრღნიდა,
დაფნათა ჩრდილნო, თქვენ გევალებათ
ამათ თვალთაგან წამით დამფაროთ...

მარგარიტა

ო, კაბალერო, სულით მდაბალო!
სახიერებაჲ უმადურისა...

ნუთუ ეს არის იმ ფიცის ფასი,
 პირობა უცვლელ სიყვარულისა?
 ეს არის შენი ალერსი ნაზი?
 ან შენი ოხვრა სულ ამად ღირდა?..
 ო, შენი გული, გასაგებია,
 აღარ ეკუთვნის აწ მარგარიტას,
 მას ხომ ელენე დაუფლებია?!
 დაე გათავდეს აქ ჩემი შფოთვა,
 მაგრამ სიცოცხლედ გათავდეს შენი.
 ქალს გველად აქცევს შეურაცხყოფა,
 გააფთრებისას დაგშხამავს ენით.
 თუმც დაშხამულსაც იოლად არჩენს.

ფედერიკო

შენ მართალი ხარ—ეგ სილამაზე
 თუნდაც გაცოცხლებს ამ ქვეყანაზე,
 თუნდ გამოგიტანს სიკვდილის სასჯელს;
 რით მოგაყენა შეურაცხება,
 მან, ვინც გაღმერთებს და შენი ესმის,
 ვისთვისაც შენ ხარ უძვირფასესი,
 შენს გულის ტკენას რად იფიქრებდა?

მარგარიტა

ამოდ ცდილობ მოაგარაყო
 სიცრუე სიტყვის ცრუ ბრწყინვალეებით,

ჰო, მისთვის დარჩი აქ იმის ახლოს...

ჩემს მამიდაშვილს ეტრფიალები.

მისთვის მოჩმახე რალაც ამბავი,

სახელს ვმალავო ეგზომ ნატანჯი,

მისმა ტრფიალმა რომ დაგაბრმავა,

საკუთარ ციხის გახდი დარაჯი;

დე, თუმც არ მინდა, აღმომხდეს კენესად

გამწარებული სულის ტკივილი...

გავამხელ ღალატს, სიცრუეს შენსას,

ო, ჩემი ბაგე, მოთქმით, კივილით

ქვეყანას ამცნობს ასჯერ, ათასჯერ,

რომ შენ...

ფედერეკო

მაცალე, რა გემართება?

ჯერ მომისმინე, მერე დამსაჯე.

მარგარიტა

იქნებ შენ გინდა თავის მართლება?..

ფედერიკო

ღიახ, ამისთვის მე შემწევს ღონე...

მარგარიტა

ღმერთმა გიშველოს...

მეც გავიგონებ.

ფედერიკო

შენს მამიდაშვილს ვეტრფი? ო, ღმერთო!
 მიტომ სახელის გამხელაც მიჭირს?
 რად გინდა შხამი რომ ჩამაწვეთო,
 უსაფუძვლოა ეგ შენი იჭვი.
 ბრმა ხარ, ამაოდ განაწამები,
 მეხი დამეცეს, დღე მექცეს ღამედ,
 ჩემს სიცოცხლეში თუ იყოს წამიც,
 რომ მისთვის მეთქვას ისეთი რამე,
 რაც კეთილშობილ მსახურს არ შეენის,
 დიახ, ეს ქალი, მე როგორც ვსცანი
 მაშველი გახდა აი ამ ჩვენი
 სიყვარულისა დიდსულოვანი.
 მე ხომ მან მომცა თავშესაფარი,
 სად მკაცრმა ბედმა შემომიხაზა
 ვიწრო ბილიკი... სად უშიშარი
 დავალ და ძალმიძს მზირალსა ნაზად
 გხვდებოდე, სიტყვას გეუბნებოდე,
 მქონდეს უფლება—შენს ახლოს ყოფნის,
 და არასოდეს არ ვუკრთებოდე
 შენს მამას, ჩვენგან შეურაცყოფილს...

ელენე (განზე)

რაო? ეს მე ვარ მათი მაშვალი?
და ამას ვუსმენ მე უბედური...
ცაო, სად არის ჩემი საშველი...
კიდევ რას იტყვის,—დაუგდოთ ყური.

ფედერიკო

თუ შეიძლება მზეს ნათელ მოსილს
შეშურდეს ბრწყინვა ერთი სხივისა,
აღმასს სიწმინდე ამეთვისტოსი,
მაისს სიტურფე ნაზ ყვავილისა?
თუ შეიძლება ცას მოელვარეს
შურდეს ციაგი მიმქრალ შუქისა?
მკრთალი ვარსკვლავის ციმციმი მთვარეს,
ან ზღვას სიდიდე ნაკადულისა?
ტურფა ელენემ ამ სიყვარულით
რად დაგაიჭვა, ჩემო უფალო?
ის ყვავილია, ან ნაკადული
პატარა სხივი, კენჭი უბრალო,
შუქი, კამკამით ძლივს მომდინარე,
ვარსკვლავი, ოდნავ რომ აციმციმდა,
როცა, ძვირფასო, შენ მზე ხარ, მთვარე.
გაზაფხული და აღმასი წმინდა.

ელენე (თავისთვის)

ერთი უცქირეთ რას შემადარა?

ფედერიკო

დე, ამ ქვეყნიურ სრულ ნეტარებით
დავტკბეთ, ძვირფასო, შევრიგდეთ, კმარა...
ასე ამაოდ ნუ ვეწამებით.

მარგარიტა

მსურს ყოველივე ეს დაგიჯერო,
და ერთი ფიქრი მე მაინც მაკრთობს, —
იქნებ შენ სტყუი, საბედისწეროდ
მუდამ ადვილად აჯერებს სატრფოს
მიჯნურის სიტყვა ალერსით თქმული;
ტყუილიც მართლად მოეჩვენება,
რადგან აბრმავეებს მას სიყვარული.
ვაი, სირცხვილო! თავს მივეც ნება,
რომ იმ სულელზე ვიეჭვიანო...
ოხ, ქარაფშუტა!

ელენე (თავისთვის)

ახლა ეს მამკობს...

მარგარიტა

ისე მიყვარხართ, სახემზიანო,
რომ თვითონ ტახტსაც დიდსაამაყოს
მე შენთვის დავთმობ, ოღონდ სანაცვლოდ,
თუნდ შენი ლანდი იყოს ჩემს ახლოს, —
შეუძლოს შევძლებ შენთვის, მამაცო,

და რა თქმა უნდა, რომ იქვე ეგზომ
შემაშფოთებდა...

ფედერიკო

სულ უმიზნოდ...

მარგარიტა

თუმცა წუთით ვიყავ დაიქვებული.

ფედერიკო

ტურფავ, გჯეროდეს, სწორს გეუბნები:
თუ იქვმა ოდნავ გაკაწრა გული,
წამს დააწყდება სიყვარულს ფრთები.

მარგარიტა

მაგრამ თუ იქვი არის მართალი?

ფედერიკო

ო, მაშინ სული უგრძნობი ხდება.
ახლა დაწყნარდი?

მარგარიტა

ვით შესძლებს ქალი,
არ გაპატიოს თუნდ შეცოდება,
როცა მოგისმენს. შეყვარებული
სირინოზივით ჯადოქარია.

ფედერიკო

მაშ, ელენეზე დაიქვებულ
შენ მართლა სწუხდი?

მარგარიტა

არ მიხარია,

როს შენგან მისი სახელი მესმის. (მიდის)

ფედერიკო

და თუ ასე გწყინს, მუდამ მახსოვდეს,—
მის სახელს შენი უმორჩილესი,
ალარ წარმოვსთქვამ მე არასოდეს...

ელენე (საფარიდან გამოდის)

რატომ ჩასახე გულში იმედი,
თუ კი ერთმანეთს დღეს სამუდამოდ
უნდა გავშორდეთ... რად მაგინებდი?
სთქვი, მოღალატევ, ნუთუ მის გამო,
რომ შეგიფარე ფრთის ქვეშ, საბრალოვ,
რომ პატივს გცემდი დაუსრულებლად?
ეხ, კაბალერო, სულით მდაბალო!
ეხ, ცბიერ სტუმრის უმადურებაე!

ფედერიკო (თავისთვის)

ო, ეს რა მესმის, აქაც ხიფათი...
ისევ ახალი დავიდარაბა...

ელენე

ვით მათხოვარი ფერხთ ჩამივარდით,
ისე გტანჯავდათ თქვენ მწუხარება...
გადაგარჩინეთ უბედურებას,
მე შეგიფარეთ ბედისგან კრული,
და რა პირშავი უმადურებით
გადამიხადეთ ეს სიყვარული?
ო, რა ტკბილ ვაჭრად მიჩვენეთ თავი,
შეც დაგიჯერეთ საბედისწეროდ.
რატომ, ოხ, რატომ შეურახცმყავით
ეგზომ საშინლად, თქვენ კაბალერომ?
თუ ის გხიბლავდათ თქვენ სილამაზით,
რად დამცინოდით მე ეგრე მწარედ?
რატომ დაგჭირდათ ნეტავ აღმასი,
მიმქრალი შუქი, ან მზე და მთვარე?
ვით საკუთარი თავის დარაჯი
ცხოვრობთ ჩემს სახლში სხვისი სახელით.
დაე გაერკვეს მეფეც ამაში,
ერთად გადმოსკდეს ჩემი ნაღველი...

ფედერიკო

ტურფა ელენევ!

ელენე

თქვენ როგორ ბედავთ

სთქვათ ის სახელი, დიახ, რომელიც,
თქვენს მარგარიტას ალონებს მეტად?

ფედერიკო

ჯერ მომისმინეთ მშვიდად ყოველი,
და თუ სიწრფელით ვერ დაგაჯეროთ,
ჩემი სიცოცხლე თქვენს ხელში არი.

დაე მომკალით... ვარ კაბალერო,
ტყვე ფედერიკოს ვარ მეგობარი,
რომელსაც უყვარს მეფის ასული.

• მას შესაპყრობად რომ სტაცეს ხელი,
უკვე იმ ტყიდან ვიყავ გასული,
სადაც დავტოვე მე ტანსაცმელი.

ჰო, იმ დღეს, გახსოვთ? რა უტიფარი
კაღნიერებით გამოგეცხადეთ...

თქვენ ჩამაბარეთ ის პატიმარიც;
ჩემი სიმართლის საბუთად გწამდეთ,
რომ მეგობარი მყავს შეპყრობილი,

გაწამებული ტყვეობის სევდით,
და რომ არ ვიყო კეთილშობილი,
საპყრობილიდან მას გავაქცევდი.

ჩემს პრინცს ვდარაჯობ, აი რად მითქვამს,
რომ ვარ საკუთარ ციხის დარაჯი.

თუმც გემსახურეთ ერთგულად, დიდხანს,
მაინც საყვედურს ველარ გადავრჩი.

იქნება ფიქრობთ, მე თქვენ გაგირბიდა,
 რადგანაც სატროფო მყავს შესაფერი?!
 ეხ, მე ხომ თქვენთვის ერთი ღარიბი
 სოვდაგარი ვარ, სხვა არაფერი,
 როგორც ვაჭარი, ვარ მადლობელი,
 ყოველ წყალობას დიდად გიფასებთ,
 და არა როგორც მანტუანელი,
 ჰერცოგი, ტურფა მარგარიტაზე
 შეყვარებული.

ელენე

იმართლოთ თავი,
 აღარ გიშველით ენამჭევრობა.
 მუდამ ორპირი ჩემთან იყავით,
 დაფარეთ თქვენი მდგომარეობაც.

ფედერიკო

ელენე!

ელენე

არ სთქვათ ჩემი სახელი.

ფედერიკო

იქ მეფე მოდის, და სიკვდილს ჩემსას
 თქვენ გამოიწვევთ ამის გამხელით...

ელენე

დე, დაიღუპოს (ვთხოვ მაღალ ღმერთსა)
იქვით,—ვინც მომკლა იქვიანობით...

ფედერიკო

მაშ სიკვდილს მისჯით შეუბრალებლად?

ელენე

სწორედ ისევე, ოხ, უმადურო,
ვით მომისაჯეთ თქვენ მძულვარება.
დაე თვით მეფემ თქვენი ხრიკები,
სიცრუე ნახოს...

ფედერიკო

რადგან გაჭირდა
გადაგარწმუნოთ, ფხიზლად ვიქნები,
თვით დავუძვრები სიკვდილს კლანჭიდან.
(მიდის)

ელენე

ბევრიც ეცადოს, ველარ გაძვრება,
სიკვდილსაც აღარ ჩაეძინება...
ქალს გიჟად აქცევს შეურაცხება,
ველარ მოზომოს შურისძიება.

გამოსვლა მეოთხე

ელენე, მეფე, სერაფინა

სერაფინა

მეფევ, ისმინეთ ხმა ვედრებისა,
შეუმსუბუქეთ თქვენს ასულს დარდი.

მეფე

ებრძვის წყურვილი შურისგებისა
ჩემში სიყვარულს ასულისადმი.

ელენე

უნდა იცოდეთ, მეფეო, ცხადად,
ამბავი სავსე უბედურებით,
დიახ, თქვენს ასულს ვინც შეუყვარდა...

მეფე

ვიცი, რას მეტყვი, ნუ მეუბნები.
თქმით გულისტკივილს ნუ მომიმატებ,
მარგარიტაა აქ ჩემი მკვლელი...
ვიცი, რომ უყვარს ის მოღალატე,
და სიყვარულში ჩანს განუხრელი.

ელენე

ეს თუ გაიგეთ, თქვენც შესაფერი
ლონისძიების მიღება გმართებთ.

მხილებულია თვალთმაქცი მტერი,
და თქვენც სამართალს ნუ უღალატებთ.
არ შეიძლება მუხანათს, მტერსა,
გაჰყვეს ინფანტა მზისუნახველი,
ან თქვენს მიწაზე, თქვენს სახლში დღესაც
ცხოვრობდეს მკვლელი სხვისი სახელით,
როს ჩემი სისხლი მოითხოვს რისხვით...
არა, ეს სისხლი შენია თითქოს...
ეგ გაყინული, დამცხრალი სისხლი,
შურისძიებას გოდებით ითხოვს... (მიდის)

მეფე

ერთს და იმავე დროს, ღმერთო, ვინ არის
რომ 'შეაჯეროს ორივეს გული?
ვისზეც ელენეს აქვს საჩივარი,
ჩემს ასულს მისი სწევას სიყვარული;
პრინცის საშველად თუ ერთი იღწვის,
მტკიცედ, ბოლომდე მას ესარჩლება,
მეორეს უნდა სიკვდილი პრინცის...
მაშ... მარგარიტას ხედეს გამარჯვება.
ასე სჯობია, ჩემს ქვეყანაშიც
შვიდობის საქმეს მით ეშველება,
და ელენეს კი სულ ცოტა ხანში
გამონელდება ციებ-ცხელება.

გამოსვდა შეხუთე

მეფე, კაპიტანი

კაპიტანი⁷

მოხსენებისთვის გთხოვთ ნება დამართოთ,
ნეაპოლისკენ დასალიერით,
გამოჩნდა ჯარით თვით ედუარდო,
ტახტის მემკვიდრე სიცილიელი.
მოსდევს სპა ყველაშმის ქვეშევრდომთა,
მისი ძმის, პრინცის გამოხსნის მდომთა,
გზად, გრიგალივით მოეჩქარება...

მეფე

თუმცა ჩემი ბოღმა და მძულვარება
მაქეზებს მომხდურთ რომ შევებრძოლო,
ძალმიძს ერთბაშად მოვულო ბოლო...
მიუხედავად მათ სიმრავლისა,
აზრმა ნათელმა გამახალისა...
და აი, გეტყვით, რა მოვისაზრე:
ჩემს მარგარიტას... (ოი რას ვფიქრობ...
რატომ დამტანჯე, უფალო, ასე?!)
ჩემს მარგარიტას ტყვე ფედერიკო
უყვარს ნამდვილად, ცრემლები ამხელს...
ო, ისე ძლიერ სწუხს, მოიწყინა,

რომ მის სიცოცხლეს ეს უქმნის საფრთხეს,
მიტხრეს, ელენემ და სერაფინამ...

ისეც ვიცოდი... და მარგარიტა
უმჯობესია პრინცს მივათხოვოთ,
წამს ყველაფერი მოგვარდეს მშვიდად,
მაგრამ მაშფოთებს... ერთი რამ მხოლოდ...

კაპიტანი

მაინც რა, მეფე?

მეფე

დიახ, მაშინებს,
ვინ უწყის, ითქვას,—რომ ფედერიკო
თვის სერიოზულ ვითარებაში
ვერ გაერკვევა...

კაპიტანი

გთხოვთ მშვიდად იყოთ,
უცნაურ ვინმეს ის დაამსგავსა
იმან, რომ ციხის კედლები ხუთავს...
სწუხს, ნაღვლიანობს, მაგრამ რა წამსაც
კვლავ თავისუფლად ამოისუნთქავს,
ის თავისთავსვე დაუბრუნდება.

მეფე

სწორია... მაგრამ, მე მაინც მინდა

ვიდრე მას მივცემ თავისუფლებას,
ერთი რამ ვცადო... ჰეი, მარგარიტა...
(მარგარიტას გასძახებს)

გამოსვდა მეექვსე

ოგინივე და მარგარიტა

მეფე

თავს როგორა გრძნობთ?

მარგარიტა

მეფეო, ცუდად,
არ შეუძლია გულს გახარება...
თვითონ თქვენც ხედავთ, ვქვითინებ მუდამ...

მეფე

ერთს დაგავალე...
მარგარიტა

მარგარიტა

ბრძანეთ, რა გნებავთ.

მეფე

მარტოობაში წამებულს, მწუხარს,
საფრთხე მოელის იქ ფედერიკოს,
ვთქვათ უცებ მოკვდა, ხალხს ქორი უყვარს,
ხომ არ იტყვიან, რომ იგი თითქოს

მოვკალ თვით მეფემ? ვინ უწყის, იქნებ
სიცილიაშიც იმსჯელონ ჩემზე,
როგორც ვერაგზე...

მარგარიტა

მერე მე რა ვქნა?

მეფე

წადი, ნახე და მიუალერსე,
შთაბერე სული, სიმხნე და ღონე,
მეც შენთან ერთად წამოვალ, შვილო,
ჩემი გულისთვის, გთხოვ, გამიგონე...

მარგარიტა

ჩემი ვალია დაგემორჩილოთ.

მეფე (განზე)

ეხ, დამეთანხმა და როგორ ჩქარა,
თვალეში უკვე სიხარულია...

ბაგეზეც ღიმილა გადაუარა...

მეც თავს ვაჩვენებ, თითქოს სრულიად
ამას ვერ ვამჩნევ...

მარგარიტა (თავისთვის)

როდესაც მეფე

ჩვენს, სიყვარულში თვით დარწმუნდება,
აქ ხორცს შეისხამს, რაც ვიოცნებეთ,
წინ ჩვენ სიყვარულს ვინ დაუდგება?

გამოსვლა მეშვიდე

მომღერლები, მესაკრავენი, რობერტო. ბენიტო
ტანთ იცვამს

რობერტო

მიბრძანეთ, თქვენო უმაღლესობავ,
როგორ გეძინათ?

ბენიტო

ო, დიდებულად.

მეხის გრიალიც არ ჩამესმოდა,

მეძინა ისე მოსვენებულად.

რბილ, მდიდრულ ტახტზე რაღა თქმა უნდა
ვიწექ, ვით პრინცი და ძილის გუდა.

რობერტო

(მესაკრავეებს და მომღერლებს)

მაშ დაუკარით, იმღერეთ, ვიდრე

ტანთ იცვამს მისი უმაღლესობა.

მუსიკოსები

ის საგანგებო დაუკრათ კიდევ.

(უკრავენ, რაც მოაფიქრდებათ)

ბენიტო

რობერტო...

რობერტო

ბრძანეთ.

ბენიტო

გულს არ ეწყობა.

ერთი უბრძანე დაჩუმდნენ, კმარა,
მათ ყურთასმენა ჩემი წაიღეს,
დე, თუ ღმერთი გწამს, მიმღერონ წყნარად,
ის, მე რომ ვიცი, გესმით? აი ეს...
(ამბობს იმ სიმღერას, რომელსაც ის და
ანტონა მღეროდნენ 1 აქტის მეცხრე გამოცვლაში)

რობერტო

ეს გინდათ, ის კი არ მოგეწონათ?

ბენიტო

იმას ბევრით სჯობს, აქ რასაც ვისმენ,
ასე ვმღეროდით მე და ანტონა,
როს სამუშაოდ გავწევდით მთისკენ.

რობერტო

თუ ვინც ხართ, თქვენო უმაღლესობავ,
ესოდენ ჩქარა რად დაგავიწყდათ?

ბენიტო

მართლაც, რა მომდის, ეს არ მესმოდეს
განა ბრიყვი ვარ? ყველა მთელის პრინცად...
პრინცი ვარ, მაგრამ, ნეტა რა მქვია?

რობერტო

ხართ ფედერიკო სიცილიელი.

ბენიტო

ჰო, ეგრე იყოს, თუ ეს კარგია,
თუმცა ჩემთვის არის გაურკვეველი
სიდან დამეცა თავზე პრინცობა...
რატომ არ უნდათ ვთქვა, რომ იქ გაღმით,
რაც აქედანაც გამოიცილობა,
ჩემი ეზოა და ჩემი სახლი?
ჰო, ბელფორია ამ ფანჯრებს იქით,
აგერ სარკეშიც კი ვხედავ ცხადად,
ო, ღმერთო ჩემო, მაშ თავში მიქრის?
ის ხომ ჰუანოს სახლია ნაღდად?
ეს ანტონასი, მის იქით კიდევ
არის ბარტოლეს ქოხი პატარა,
შემდეგ კი მოჩანს ძველ სახლის კიდე,
მარტინემ თავი რომ შეაფარა.
აგერ დუქნისკენ რომ მოიჩქარის,
პედროა, ბავშვი უსაყვარლესი,

და მერე იგი ხომ შვილი არის ჩვენი კლარას და პონომარესი?
 ხო, ასე ამბობს სოფელში ყველა;
 მეც ასე ვფიქრობ, თუმცა რა ვიცი...
 იქ, სოფლად მღერის ჩვენი დალაქი,
 თავის ფარდულში იმღეროს, დატკბეს...
 მე ეს რად მინდა, ვერცხლის ლამბაქით
 როს წინ მიდებენ შებრაწულ ქათმებს,
 ვსეირობ ისე, მე როგორც მნებავს,
 მაცვია ხავერდ-აბრეშუმები;
 ეს სიმართლეა თუ მოტყუება,
 ჩემს ბედისწერას არ ვემდურები.
 მაშ მე პრინცი ვარ? რა გაეწყობა,
 ცოტა არ იყოს, ეს მირჩევნია.

რობერტო

(მუსიკოსებს და მომღერლებს)

დაგვტოვეთ, მისი უმაღლესობა
 კვლავ ცუდად გახდა, როგორც სჩვევია.
 (მუსიკოსები და მომღერლები მიდიან)
 აგრემც წაგიღონ შენ ეშმაკებმა...
 რა გაბუზღუნებს, რას მოსთქვამ, რატომ?
 ნუთუ არ გეყო პატივისცემა?
 კიდევ რა გინდა?

ბენიტო

მინდა რომ მარტო

არ ვიყოთ—თვალში ეკლად მესობა,
შენი ზრდილობა, სიამტკბილობა,
სენიორ! თქვენო უმაღლესობა!
ფრატუნე, მდაბლად თავდახრილობა...
ვიცი ფერდებში ეს ამომტეხავს,
როცა პირისპირ ჩვენ მარტო ვრჩებით,
ღიახ, ჩემს ფერხთან მუხლებზე დგებარ,
მაშინ, როდესაც გვიცქერენ სხვები,
და თუ მომაკლდა ვინმეს თვალ-ყური,
წამსვე მზადა გაქვს ჩემთვის პანლური.

რობერტო

შრომას ხომ ვიყოფთ ამხანაგურად?
სხვა რაღა გინდა, შე უმაღურო?
ვთქვათ, თუ პირველად მე გემსახურე,
მეორედ უნდა შენ მემსახურო.

ბენიტო

კარგი. მუშტები არ იყო! მხოლოდ,
(თავისთვის) მეც შენი სული ხელში მიჭირავს:
ხალხი მოვიდეს! ო, სამახსოვროდ
მაშინ გიჩვენებ, თუ რა ბიჭი ვარ.

გამოსვლა მერვე

იგინივე და ფედერიკო

ფედერიკო

ჩემგან მოლოცვა მიიღეთ, თქვენო
უმაღლესობავ! აქ მობრძანდება
მეფეც, ინფანტაც... მსურს მოგახსენოთ,
დღეს თქვენთან მათი გამოცხადება
ნიშნავს, ბოროტი რომ აგეხსნებათ.

რობერტო

რომ ინფანტაა საცოლე თქვენი,
გახსოვდეთ, თქვენო უმაღლესობავ...
თქვენც უნდა შეხვდეთ, ვით საქმროს შვენის...

ბენიტო

ჰო, ვიცი, ვიცი თუ რასაც ვეტყვი...
ვგონებ, სულელი არ უნდა ვიყო,
რომ არ ვიცოდე ამაზე მეტიც.
(თავისთვის) ო, იქ რას გიზამ, შე მართლა
ბრიყვო...

სულ გადაგიხდი სამხიარულოდ,
იმას რაც შენგან მაქვს მიღებული.

ფედერიკო (განზე)

აი, ისინიც: ო, სიყვარულო,

დე ამ სიცრუეს შთაბერე სული,
შენ ხარ ისეთი ჭკუამახვილი,
გრძნეულო, გესმის ყოველ გულისა...
გთხოვ დაარწმუნო მეფე მნახველი
ამ მოჩვენებით სიყვარულისა,
რომ გული ტურფა მარგარიტასი,
ჩემი გულისთვის ეწამა ნაზი.

გამოსვდა მეცხრე

ივინივე, მეფე და მარგარიტა

მეფე (ბენიტოს)

იქნებ არვისგან ეს არ გეცნობათ,
და არც ელოდით ჩვენს გამოჩენას...

ბენიტო

ვიცოდი. ამ ჩემს უმაღლესობას
უკვე რობერტომ ეს მოახსენა.

მეფე

მინდა დარწმუნდეთ როგორ გაფასებთ,
ან ვით უყვარხართ თქვენ ასულს ჩემსას,
ისიც გეწვიათ...

ბენიტო

გრძნობით აღსავსე,
ოხ, სენიორა, ვკოცნი თქვენს ხელსა.

მარგარიტა

როცა ხელმწიფემ და ჩემმა მამამ
გაიგო თქვენი დიდი ნაღველი,
ის სინანულით თვით გაეწამა,
ისურვა, იყოს თქვენი მნახველი...
წყრომა დაუცხრა, გესაუბრებათ,
და მისი ქცევა ხომ იმას ამხელს,
რომ თქვენ მოგელით თავისუფლება,
რადგან ვინც ხედავს ხელმწიფის სახეს,
იმას სიცოცხლევ ელის კეთილი...
გულმოწყალისა ეს არის მცნება,
მარმარილოზე ამოკვეთილი,
რაც არასოდეს არ წაიშლება.

მეფე (განზე)

რარიგ არ ძალუძს დაფარონ გრძნობა
შენმა თვალებმა, ყმაწვილო ქალო!

ბენიტო

ო, თქვენო უდიდებულესობავ!
მე თქვენ სიცოცხლეს, ღირსებას მწყალობთ,

(თავისთვის) ეს სიტყვა ჭინკამ თუ მიკარნახა,
ან იქნებ თვითონ მომიგონია...

რობერტო (განზე)

ერთი ამ ცხოველს დახედეთ ახლა,
თურმე რამდენი ჭკუა ჰქონია?

ფედერიკო (განზე)

თავს არ ვუჯერებ, რა შეყურება,
ჰოი, უფლებავ! ცხოვრებავ ტკბილო!
თურმე როგორ სცვლით კაცის ბუნებას...

მეფე (მარგარიტას)

დაბრმავებულხარ, შენ, ჩემო შვილო...

ბენიტო

აქ მოაჩოჩეთ ის სავარძელი!

რობერტო

მზად არის, თქვენო უმაღლესობავ!

ბენიტო (თავისთვის)

აქ გადაგიხდი, შე საძაგელო,
იმ შენს პანლურებს და უწესობას. (ჯდება)
ო, ეს კარგია. (მეფეს) დაბრძანდით წამით,
გთხოვთ, თქვენო უდიდებულესობავ!
აღბათ აქ სადმე იქნება სკამი.

ფედერიკო (განზე)

კვლავ დაუბრუნდა თავის ბუნებას,
და როგორ ჩქარა!

მეფე (მარგარიტას)

რას იტყვი ახლა...

უქმბდი ქცევას, დიდებულებას;
ცაში აგყავდა, ვარსკვლავებს მაღლა.

მარგარიტა

მას ყოველგვარი ეკუთვნის ქება,
ოხ, გონება აქვს ისე ნათელი.
ან სავარძელში რა კობტად ჯდება,
ან რა ალერსის გამომხატველი
სიტყვით მოგმართათ, როგორც მესმოდა.
„გთხოვთ, თქვენო უდიდებულესობავ!
დაბრძანდით წამით“—საქვეყნოდ ისმის
ქება-დიდება მის ღირსებათა,
მაგრამ ეს მაინც ცოტაა მისთვის.

მეფე

ეს ყველაფერი თუ მოგწონს მართლა?!
ასე საოცრად დაეხსოს თვალი
მხოლოდ მას, ვინაც სიგიჟის ტყვეა,
ო, აქ სიყვარულს არა აქვს ბრალი,

მარგარიტა

და სიყვარულიც ხომ სიგიჟეა?

მეფე (ბენიტოს)

მსურს მოგახსენოთ; აქ ჩამობრძანდა
თქვენი ძმა, თქვენო უმაღლესობავ.

ბენიტო

ძმა სულ არა მყავს... საიდან სადა?

რობერტო

თქვენ მისმა უდიდებულესობამ
გაუწყათ თქვენი ძმის მობრძანება,
გასაგებია? თქვენს ძმას მოველით.

ბენიტო

იმ ძმა ინფანტზე თუ მეუბნება,
არც მსურს ვიცნობდე, ვინ ძმა, რომელი?
ეს კი სულ შენი ბრალია სწორედ, (რობერტოს)
ესეც შენ... ფიქრებს სულ დაგიფანტავ,
სწორ ცნობას კიდევ არ მომაწოდებ,
რომ ჩამოსულა, ვინ? ჰო, ინფანტი,
მერეც ბევრსა გცემ.

ფედერიკო

რა მოუვიდა?

მეფე

რას მეტყვი, ჩინო ჩემი თვალისაჲ,
ხომ ზრდილი არის, ჭკვიანი დიდად.

მარგარიტა (ივინის)

მაცინებს, როგორ გამახალისა...
ოხ, მშვენიერად მოიქცა სწორედ...

მეფე

ესდენ გაუთლელს პირველად ვხედავ,
მართლა, ეს კაცი შენ მოიწონე?

მარგარიტა

როგორ უხდება მას განრისხება.

მეფე

ნუთუ ასეთი გაქვს გემოვნება?
ის შენი ქმარი ვერ გახდეს, ვფიცავ...
თუნდაც ამისი ძმის მეომრებმა
ჩემს ხალხთა სისხლით შელებონ მიწა.

მარგარიტა

თუმცა წინაშე მეფის და მამის,
სჯობია გიჟურ ამ გატაცების
შესახებ ვდუმდე, გიცხადებთ მაინც, —
ახლა ორივეს რომ შემოგვცქერის,
იმ ფედერიკოს ცოლი ვიქნები...

ფედერიკო (განზე)

როგორ მამხნევებს ამ შესიტყვებით...

ბენიტო

თუ შეამჩნიეთ, დიდო მეფეო,
რა სიხარულით და აღმაფრენით
ვუცქერ ინფანტას, მსურს მოვეფერო...
ოხ, როგორ მიყვარს ასული თქვენი.

მარგარიტა

რა არ უმტკიცებს, რომ არის პრინცი
სიცილიისა, ტახტის მემკვიდრე?
რად დამაბრმავა მე სიყვარულმა?

მეფე

ვილაც უმეცარს გადაეკიდე,
უხეშს, გაუთლელს...

მარგარიტა

ის ყველას აზრით
დიდი ვაჟკაცი და ჭკვიანია.

ბენიტო

უნდა გამოვტყდე, ტურფა და ნაზი
ეს სენიორა მიყვარს ძალიან.

მეფე

გავგიჟდი... იქნებ არის სიზმარი...
რა გააჩნია მას გონიერის?

მარგარიტა

დიახ, ასეთი სწორედ ის არის,
ახლა რომ გვისმენს და შემოგვცქერის.

გამოსვლა მეათე

იგინივე და კაპიტანი

კაპიტანი

მეფეო, რათა ხელს გეამბოროთ,
ნებას გთხოვთ ელჩი სიცილიელი.

რობერტო (თავისთვის)

აქ გაიხსნება ეს ხლართიც ბოლოს.

მარგარიტა

და გაირკვევა გაურკვეველი;
თუ სინამდვილის გინდათ შეცნობა,
მისგან გაიგებთ...

მეფე

მოვიდეს. (ბენიტოს) წუთით
დაგვტოვეთ, თქვენო უმაღლესობავ.

ბენიტო

ეს არც იმდენად იქნება ცუდი,
დღეს არაფერი არ მიჭამია.

წავალ, იქ სუფრა გაშლილი მიცდის,
 შევქამ კურდღელი თუ ქათამია,
 ათიოდ ძეხვსა, თორმეტსა წიწილს,
 ხაჭაპურს ექვსსა, ოთხიოდ ღვეზელს,
 ხბოს შემწვარ ღვიძლსაც მოუღებ ბოლოს,
 კარტოფილებსაც, რამდენიც შესწევს,
 ათასი მსხალიც ზედ დავაყოლო.
 ეს ფედია რიკი არც ცუდათ მაჭმევს,
 მაშ ახლა წავალ და გავსუქდები...

ფედერიკო (თავისთვის)

მეც წავალ, თორემ თუ მნახა ელჩმა
 ვშიშობ, არიოს მან ქალაღდები.

გამოსვდა მეთერთმეტე

იგანიფე, ანტონა და გლეხები

ანტონა

ვნახოთ, თვით მეფე ელჩს როგორ ხედება,
 ამ ჩვენს სოფელში, რომ ვთქვა მართალი,
 ეს სასწაული პირველად ხდება.

რობერტო

მეფევ, სისწორით თუ მიჭრის თვალი,
 თვითონ ინტანტი მოსულა ელჩად.

მეფე

ოღონდ გათავდეს არეგ-დარევა,
ამდენი ტანჯვა და გულის გლეჯა...

მარგარიტა (თავისთვის)

ვინძლო დამიცხრეს მეც მღელვარება.

გამოსვლა მეთორმეტე

ივინივე და ინფანტი

ინფანტი

ხელზე ამბორის მომეცით ნება,
დიდო მეფეო!

მეფე

გამოტყდით ბარემ.

გიცნობთ ვინცა ხართ...

მარგარიტა

კვლავ საოცრება!

ინფანტი

გეტყვით, ელჩობას რად შევეფარე.
მსურდა, ვით ელჩსა ჩემივე თავის,
აქ თქვენს წინაშე გამოცხადება,
თუმც უემიცანით, მეფეო, მაინც,

ელჩის უფლება ძალაში რჩება,
 მადლობით ვიღებ წყალობას თქვენსას,
 თქვენს სამეფოში რაც შემთავაზეთ.
 მაშ მომისმინეთ მე როგორც ელჩსა:
 ფედერიკო ხომ იმ მოედანზე
 ერთზე პირისპირ გავიდა ერთი,
 განაფრთხობინა დონ პედროს სული...
 მან შეაგება მკერდს მხოლოდ მკერდი,
 და შუბსაც შუბი მომარჯვებული.
 ჩემს ძმას არ ჰქონდა არავითარი
 უპირატესი საშუალება;
 არც განუგმირავს იგი მიპარვით...
 და ამისათვის ეგ მრისხანება,
 არის, მეფეო, უმართებულო.
 ვით შეუხამოთ თქვენს სახელს მაღალს,
 მეფევე, საქვეყნოდ განდიდებულო,
 ჩემი ძმის მოკვლა რომ გაგინზრახავთ?
 ასე ამბობენ, და თუ ასეა,
 ამით უარყოფთ სიტყვას მეფურსა.
 ეს თქვენს ღირსებას არ ეთავსება,
 არც თქვენს სიმძლავრეს, დამკვიდრებულსა;
 დე, ძმა მომეცით, გთხოვთ ქედდახრილი,
 თორემ საქვეყნოდ მე განვაცხადებ,
 რასაც შევუნთებ ცეცხლსაც მახვილით, —

რომ თქვენ, მეფეო, ხართ მანკიერი,
თქვენ დაარღვიეთ მეფური ფიცი,
და მართებული დაცვის მაგიერ,
მოაკვლევინეთ მზაკვრულად პრინცი.

მეფე

აი რას გეტყვით:—ხელმწიფის ვალი
არის, თუ მართავს ასპარეზობას,
რომ ჯეროვანად აღეწოს თვალი,
ვინძლო არ მოხდეს იქ უწესობა;
მაგრამ ვერ შესძლებს იმის დაშვებას,
რომ კაღნიერად შემართულ ხელით,
თვით მეფის ცხვირთან იქნევედეს დაშნას,
ვინმეს სახელის მაძიებელი.

პრინციც ამიტომ ჩვენ შევიპყარით.

რაც შეეხება თქვენს გაფიქრებას,
თითქოს ის უკვე დასჯილი არი,
ამის პასუხი აქ ის იქნება,

რომ ის ცოცხალი და მოღიმარი,
თვალწინ უვნებლად წარმოგიდგებათ.

ჰეი, უბრძანეთ, რომ კოშკის ბანზე
ციხის უფროსი იმ პატიმართან

ერთად ავიდეს... ნახავთ და წამსვე
ყოველგვარ იქვებს ეს გაგიფანტავთ.

ან ვის მივცემდი მის მოკვლის ნებას,

როს წუთის წინათ მინდოდა მისი
მარგარიტაზე დაქორწინება?
რათა მომესპო მით მარადისი
გაუგებრობა, შუღლი ჩვენ შორის.
კიდევ შევრთავდი, უფალმა იცის,
თუმც საჭიროა აქ გითხრათ სწორი,
ჭკუანაკლული აღმოჩნდა პრინცი,
რაც მის წოდებას არ ეკადრება.

ინფანტი

ვისაც აუხვევს თვალს ცდომილება,
ხამს ეპატოს ყოველი იმას,
რადგან ღირსია შებრალებისა.
მეც გამოწვევა უკანვე მიმაქვს
კალთის ქვეშ თვენი მოწყალებისა.

გამოსვლა მეცამეტე

ივანივე და ელენე

ელენე

ნუთუ დაუშვებს მეფე სულგრძელი,
ვის სიმართლის ქმნა მოეთხოვება,
შეურაცხყოფის და ჩემი მკვლელის
დასჯის მაგიერ დაჯილდოებას?

ათავისუფლებთ თქვენ ფედერიკოს,
 და მარგარიტას მას ცოლად შერთავთ?
 დიდო მეფეო, ნუთუ არ ფიქრობთ,
 რომ ეს ამბავი გულს მატკენს მეტად.
 ძმა დამელუბა, აღარ მყავს მცველი...
 დე ქმრის ყოლისა მომეცით ნება,
 მომცეს უმწეოს მან საფარველი
 და აღმიდგინოს ძველი ღირსება.
 გაუშვით პრინცი, თუმც არა ისე,
 მეც არ ვთქვა სიტყვა პატიებისა.
 ყოველგვარ წყენას წამს დავივიწყებ,
 თუ კი უფლება თქვენგან მეღირსა,
 მივთხოვდე ჰერცოგს მანტუანელსა,
 თქვენს სამეფოში რომ გავიცანნი;
 მით მოვიპოვებ ღირსების მცველსა,
 და გათავდება ეს წამებანი.

მეფე

ჰერცოგი გინდა? მაშ ის აქ არი?
 სიტყვას ვიძლევი, მიჩვენე მხოლოდ,
 დღესვე გახდება ის შენი ქმარი.

ელენე

ნება მომეცით ფერხთ გეამბოროთ.
 (თავისთვის) მარგარიტაზე, ო რა ლამაზად

იმ იქვებისთვის ვიძიე შური.
მან ტყუილები შემომთავაზა,
თვით მოვატყუე ის უბედური.
დღეს ჩემს სიყვარულს ხვდა გამარჯვება.

გამოსვლა მეთოთხმეტე

იგინიფე, კოშკზე ფედეროკო და ბენიტო

მეფე

იქ, კოშკის ბანზე დგას უმოძრაოდ,
ციხის უფროსი მხრით ებჯინება...
ხომ ცოცხალია?

ინფანტი

ძვირფასო ძმაო...

მარგარიტა (განზე)

თუმც სიყვარულით მან ძმას მიმართა,
რადგან ორივე ჩანს გადმომდგარი,
ჯერ როდი იცის კარგად ინფანტმა,
ვინ უფროსია, ვინ პატიმარი.

ელენე

ღმერთს გეფიცებით, ამ ტუსაღს ვიცნობ.

ანტონა

მოდით, შეხედეთ, ბათო! ბელიარდო!
ხომ ბენიტოა, აი ის, პრინცი...
განა მთვრალი ვარ ეს მომელანდოს?

გლეხი

შენტვის იყუჩე, არ დაივიწყო,
სად ხარ, ანტონა, ხომ გეყურება!

ანტონა

ჰო, ბენიტოა, მე იმას ვიცნობ,
მაგრამ, ეს კაცი, რას ეუბნება?

ინფანტი

თმაში ჭალარა გამომერია,
შენტვის მდიოდა ცრემლი ღვარებად,
ბოლოს ხომ გნახე? ბედნიერი ვარ,
ჯილდოდ შეყოფა ეს ნეტარება.

ბენიტო (ფედერიკოს)

ის ძმა ინფანტი ეს არის განა?
თვალტანადობით არ მომეწონა,
მე არ შემფერის ძმა ამისთანა.
ჰაი, ვის ვხედავ... ჩემი ანტონა...

ფედერიკო

იყუჩე.

ბენიტო

რატომ? ნუთუ პრინციები
ვერ ახსენებენ ანტონას სახელს?

ფედერიკო

კმარა.

ბენიტო

გაფრუმდი, ღმერთს გეფიცები.
მაგრამ, ის გოგო თქვენ დაინახეთ?

ანტონა

ბათო, მითხარი თუ რამე იცი...
მასთან მობრძანდა ინფანტი თვითონ,
ყველა იძახის, ძმააო პრინცის,

ფედერიკო (თავისთვის)

მეც ვუპასუხებ იმგვარად, ვითომ
ვამბობდნე ნაცვლად პატიმარისა,
თან ჩემი გრძნობაც შიგ ჩაიდება:
— ვერ გამოხატოს ხმამ მღელვარისა,
ეს სიხარული და აღტაცება.
(აჰან დაიხვეს და წინ ბენიტოს წამოაყენებს)

ინფანტი

უკვე ძმის ნახვით როს გაფიხარე,
მეფეთ-მეფეო, ეს ამბახსენით,—

მინდა გავიგო, რად იუარეთ
პრინცს მიათხოვოთ ასული თქვენი?

მეფე

ღირსი არ არის ტახტი განაგოს.

ინფანტი

მისი გონება ქვეყანას უშურდა.

მეფე

ის ვისაც ახლა ელაპარაკეთ,
ხომ თქვენი ძმაა?

ინფანტი

რალა თქმა უნდა!

მეფე

ისე ტლანქი აქვს სიტყვა და ჩვევა
თავი უჭირავს ისე უღირსად,
ეგრე ცხოველიც არ მოიქცევა.

ინფანტი

მას როგორც პატრონს მახვილ ჭკუისას
სცნობს იტალია, აქ კი შეშლილა,
ალბაც ციხეში გაგიჟდა ასე.

მარგარიტა (განზე)

ისინი ორნივე სიბნელეშია,—
ლაპარაკობენ სულ სხვადასხვაზე.

მეფე

და რომ ეს თქვენთვის ნათელი იყოს, ბოლოს გაირკვეს გაუგებრობა, (მსახურს) დე მოიყვანეთ აქ ფედერიკო. (ინფანტს) და მის სიტყვაში თუ შეიცნობა რამ ჭკვიანური, მე სიტყვას გაძღვევთ, მას ვაქორწინებ მარგარიტაზე.

ელენე

ბოლოს სიმართლე აქ გაიგება, — და თუ ისინი მართლაც ძმებია, მათ საუბარში ხომ გამოჩნდება, როცა ერთმანეთს წარუდგებიან.

გამოსვლა მეხუთმეტე

ივინიფე, ბენიტო და მსახური

ბენიტო (მსახურს)

ისე მომყვები, თითქოს ცხენი ვარ და გასაყიდად აქ მომიყვანე. ნეტავი ასე რად მიცქერიან? მეფეს) რატომ მეძახდით? მეფეო, ბრძანეთ... აჰა, ეს არის ჩემი ძამიკო?

მეფე (ინფანტს)

ხედავთ რა ცოტა ხანი დასკირდა,
მისი სიტლანქე გამომჩდარიყო:
კარგად უცქირეთ, დარწმუნდეთ მინდა.

ინფანტი

ნუთუ არ ხუმრობთ? პრინცის მაგიერ
ცდილობთ სხვა ვინმე შემომატყუოთ,
ჩემს ძმას რა უგავს?

მეფე

ველარ გავიგე,

ნუთუ ეს არის კიდევ სათუოდ?
ხედავდით, კიდევ გაეხმაურეთ.

ინფანტი

დიახ, მეორეს...

მეფე

სწორედ შემშლიან.

ელენე

მეფეო, ვიცნობ, ეს აქაური
გლებია.

მეფე

ისევ სიბნელეში ვარ...

აი წამება მოწამებრივი...

სხვა პატიმარი მე აქ ვინა მყავს?
ვერ გამიგია რას შემომჩივით...

ინფანტი

ის ჩემი თვალით თუ დამინახავს
რადღა უარობთ?

მეფე

მოვიდეს ახლავ
ციხის უფროსი, ეს თუ არ გჯერათ.

ელენე

ის მანტუანის ჰერცოგი გახლავთ.
და გთხოვთ მოეპყრათ მას შესაფერად.

მეფე

აქაც სიცრუე.

კაპიტანი

მეფევ, აქ არის
ციხის უფროსიც.

ინფანტი

აი, ძმა ჩემი.

ფედერიკო (ინფანტს)

ნება მომეცით თავი დავხარო
ჯერ თქვენს წინაშე პატივისცემით.
ვიდრე მკლავებით შემოგეჭდობით.

(მეფეს) თქვენს სამეფოში დავიდე ბინა,
 დამწვარმა თქვენი ასულის ტრფობით,
 მე თქვენმა რისხვამ ვერ შემაშინა.
 გავხდი საკუთარ ციხის დარაჯი,
 თქვენც კარგად იცით, ყოფნა ფარული,
 რატომ ვარჩიე ამ ქვეყანაში.
 მწამს გაიმარჯვებს ეს სიყვარული,
 თუ ამ სიყვარულს თქვენც დაგვილოცავთ,
 გაგვითენდება უნეტარესად.

ელენე

არა, ო, არა, მან სიტყვა მომცა,
 რომ დღესვე ჰერცოგს მანტუანელსა,
 ცოლად გამატანს...

მარგარიტა

ელენე, სცდებით

ეს ხომ პრინცია სიცილიელი...
 დე ისაზრდოოს თავის ოცნებით,
 ვინც თავს იტყუებს.

მეფე

მიეცი ხელი

პრინც ფედერიკოს, გადაწყდა, შვილო,
 შენს სასარგებლოდ აქ ყველაფერი,

ფედერიკო

ო, სიხარულის წუთებო ტკბილო,
ასჯერ, ათასჯერ ვარ ბედნიერი.

ელენე

ო, რა ტკივილით გემშვიდობებით,
იმედნო ჩემნო, აწ სამუდამოდ.

მეფე

ჩემო ელენეე, ნუ დაღონდები,
რამეს ვიღონებ შენს სასიამოდ.

ბენიგო

საქმე თავდება აქ სხვანაირად,
მე ხახამშრალი რად უნდა დავრჩე?
ნუთუ მე ვიყავ მუქთი დაირა,
რომ ითამაშეთ და მათამაშეთ
თქვენნივე გულის სამხიარულოდ?..
ჰოი ცხოვრებაე და სიყვარულო!

დასასრული

ღონ პედრო კაღდერონი

დრომოჭმული ფეოდალიზმი და კათოლიკური ეკლესია ჯვაროსნული ომებით ამოდ ცდილობდნენ გაენელებინათ ის სოციალური დუდილი, რომელიც ახალ საზოგადოებრივ წყობილებას ნიადაგს უმზადებდა. ჯერ რენესანსის მძლავრმა ჰუმანისტურმა მოძრაობამ და შემდეგ რეფორმაციულმა ოცდაათწლიანმა ომებმა საზოგადოებრივი განვითარების სულ სხვა, ძირეულად განსხვავებული პერსპექტივები დასახეს. ჯვაროსანთა ომების გამოცდილებამ ესპანეთის ახალგაზრდა ბურჟუაზიას ხელი ააღებინა სახმელეთო გზის ძიებისაგან აღმოსავლეთისაკენ, მისი გულისყური ამიერიდან ზღვისაკენ არის მიქცეული,—დგება დრო ბართოლომეო დიასისა და კაბოტისა, ვასკო-დე-გამასა და მაგელანისა, დგება დრო პირსისხლიან კოლონიზატორებისა და კონკვისტადორებისა.

მას შემდეგ, რაც ქრისტიანთა კოლუმბის კარაველები ამერიკის მატერიკს პირველად მიადგნენ, ხოლო პირველმა ევროპელმა მეზღვაურებმა აფრიკას ირგვლივ შემოუარეს და მით გზა ინდოეთისა და მის მიმდგამ ქვეყნებისაკენ ხმელეთით კი არა, ოკეანეზე გაჰკაფეს,

სამყარო თითქოს ერთბაშად გაგანიერდა. აღმოჩნდა, რომ ქვეყნიერება არც ისე ვიწრო ყოფილა, როგორც ამას მაშინდელ მონასტრებში ქადაგებდნენ.

ოკეანეზე გაბატონებული ესპანეთი ამიერიდან მესაჭის როლს თამაშობს, არა მხოლოდ ეკონომიკასა და პოლიტიკაში, არამედ მეცნიერებასა და ხელოვნებაშიც. ესპანური ლიტერატურის ოქროს ხანას, რომელიც ერთ საუკუნეს გრძელდებოდა, მიეკუთვნება დონ პედრო დე ლა ბარკა კალდერონიც (1600—1681).

9 წლის კალდერონი მშობლებმა იეზუიტთა სკოლაში შეიყვანეს სასწავლებლად, ხოლო 15 წლის იყო, როცა იგი სალამანკის განთქმულ უნივერსიტეტში შევიდა განათლების დასასრულებლად. სამართლისა და მათემატიკურ საგნებთან ერთად მან აქ მოისმინა თეოლოგიის სრული კურსი, რაც მაშინ ეგრე სავალდებულო იყო მისი დიდგვაროვნებისათვის შესაფერისულიერო ხარისხის—კაპელანობის—მისაღებად.

კალდერონმა სულ ახალგაზრდამ დაიწყო პიესების წერა და მალე ისე გაითქვა სახელი, რომ დიდებულ ლოპე დე ვეგას გარდაცვალების შემდეგ მის ადგილზე დანიშნეს ხელმწიფის კარის დრამატურგად. იგი დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, არამცთუ თავის სიცოცხლეში, არამედ მთელ XVIII საუკუნის მანძილზედაც.

1637 წელს მას სანტ-იაგოს კაპელანის ხარისხი ებოძა, ხოლო 1663 წელს იგი წმინდა პეტრეს იეზუიტთა ძმობას ჩაუდგა სათავეში, რამაც კიდევ უფრო მეტი გავლენა იქონია მის შემოქმედებაზე,—საერო თე-

მუბის ნაგიერ ამიერიდან მის ყურადღებას მძლავრად იპყრობს სასულიერო შინაარსის სიუჟეტები.

მიუხედავად მის პიესათა მრავალფეროვანებისა, ისინი გაერთიანებული არიან ერთი დედააზრით,—სარწმუნოებრივ-ეთიკურ იდეებით. ამ დიდი შემოქმედის თეოლოგიურ-მისტიკური შინაარსის პიესები ერთნადა აღიარებენ ამ ქვეყნიურ ცხოვრების ამაოებას. ამ პესიმისმით იგი ჭეშმარიტი წარმომადგენელია უკვე დეგრადაციის გზაზე დამდგარი თავადაზნაურული კლასისა და საეკლესიო არისტოკრატისა.

ტირსო დე მოლინას, ლოპე დე ვეგასა და სხვათა შემდგომ, კალდერონის კომედიათა სიახლე მდგომარეობდა იმაში, რომ მან ზედმიწევნით დაამუშავა დრამატურგიული ინტრიგები და მათემატიკური სიზუსტით წარმართა დინება სიუჟეტისა. კალდერონის პიესებში ამიერიდან კომედიურ ინტრიგას ხსნიან არა მომქმედნი პირნი, არამედ ბრმა შემთხვევანი, მთავარი გმირი მისი ამგვარი დრამებისა ადამიანი როდია,—ბრმა შემთხვევაა და ეს შემთხვევა განაგებს მის ქცევებსა და სიცოცხლეს, რაც გამოწვეულია ავტორის პესიმისტური მსოფლმხედველობით. სასულიერო შინაარსის პიესებში იგი ღრმად ატარებს იმ აზრს, რომ ადამიანი თავისივე ბედის გამომჟღავნებელი კი არა, ბრმა იარაღია შემთხვევისა, და ამიტომაც ამაოა, ზედმეტია მისი ბრძოლა.

არ შეიძლება აქვე არ აღვნიშნოთ ერთი საყურადღებო მომენტიც: კალდერონს დაწერილი აქვს პიესა სახელწოდებით „ცხოვრება სიზმარია“, რომლის სიუ-

შეტიც აღებულება საშუალო საუკუნეებში დიდად გავრცელებული ქართული სასულიერო რომანიდან „სიბრძნე ბალავარისა.“ ბელგიელმა მეცნიერმა პეტერსმა უცნობლად დაამტკიცა, რომ ექვთიმე მთაწმინდელმა ამ რომანის ქართული დედანი განვრცობილად თარგმნა ბერძნულად, ხოლო მეთერთმეტე საუკუნის ნახევარში ეს ქართული რომანი ბერძნულიდან ლათინურად უთარგმნიათ და ამ თარგმანის მეოხებით გავრცელებულა იგი მთელ ევროპაში. ამ რომანის საყურადღებო სიუჟეტით ისარგებლა ჯერ ლოპე დე ვეგამ და შემდეგ კალდერონმა, რომელმაც კიდევ უფრო გააღრმავა ეს სიუჟეტი და დაუმორჩილა იგი თავის პესიმისტურ მსოფლმხედველობას.

სასულიერო შინაარსის პიესების გვერდით კალდერონს გააჩნია სხვაგვარი ხასიათის პიესებიც, რის გამოც იგი საბჭოთა მკითხველის ყურადღებას იქცევს. ამგვარი ხასიათის პიესებს შორის განსაკუთრებით გამოირჩევა „სალამეს ალკალდი,“ რომელშიც მან მთელი თავისი ნიჭის შესაფერ ბრწყინვალეობით განასახიერა დემოკრატიული იდეები იმ ხალხისა, რომელიც თავადაზნაურთა ძალადობისა და თვითნებობის წინააღმდეგ მრისხანედ აღმდგარა. კალდერონის კალამს ეკუთვნის აგრეთვე პიესა „სასწაულთმოქმედი მოგვი“, რომელსაც კარლ მარქსმა „კათოლიკური ფაუსტი“ უწოდა. მანვე შეჭმენა აგრეთვე მთელი რიგი პიესებისა, რომლებშიც მაშინდელი ადამიანის ღრმა სოციალური მშფოთვარება მართლაც რომ ჭეშმარიტი რეალობით გამოხატა.

კალდერონმა მთელ თავის სიცოცხლეში 200-ზე მეტი პიესა დასწერა და ყოველ მათგანში მკაფიოდ გამოსჭვირს მისი კუშტი გენიის ჭმუნვარება.

კალდერონი, როგორც შემოქმედი, ძალზე რთული პიროვნებაა და მისი შემოქმედების ამ სირთულით აკისარფიანად ისარგებლა დასავლეთ ევროპის ბურჟუაზიულმა კრიტიკამ. ცნობილია, რომ XIX საუკუნის დასაწყისში გერმანელ რომანტიკოსთა რეაქციულმა ფრთამ ძმების შლეგელების მესვეურობით ეს მწერალი განადიდა მხოლოდ იმის გამო, რომ მის შემოქმედებაში ჭკრეტდნენ კათოლიკურ დოგმათა მლალადებელსა და სხვას არაფერს. წინა რიგში მათ წამოსწიეს კალდერონის შემოქმედების არა ხალხურ-დემოკრატიული თვისებანი, არამედ რელიგიურ-მისტიური შინაარსის პიესები და მით არასწორი წარმოდგენა შეჭქმნეს მის ირგვლივ. ეს უმართებულო განმარტება მისი შემოქმედებისა ახლაც მძლავრად ბატონობს ევროპაში. საგულისხმოა, რომ რეაქციულ გამყალბებლებს ლიტერატურის ისტორიისა მხარში სიამოვნებით ამოუდგნენ ამერიკელი ეგრეთწოდებული „კრიტიკოსებიც.“ უნდა ითქვას აგრეთვე ისიც, რომ მათ დიდი ხალისითა და მოწადინებით განავითარეს გერმანელ რეაქციონერ რომანტიკოსთა ნაყალბევი და მით კალდერონი აქციეს ხუცობისა და ობსკურანტიზმის მედროშედ, რითაც განზრახ მიაფუჩეჩეს მისი შემოქმედების ჯანსაღი მხარე.

კალდერონის ეგრეთწოდებული „დაშნისა და მოსახამის“ კომედიები, რომელთა რიცხვს მიეკუთვნება

აგრეთვე კომედია „თავისი თავის დარაჯიც“, მიუხედავად მათი სიუჟეტური აღნაგობის პირობითობისა, სულ სხვაგვარად წარმოგვიდგენს დიდი კომედიოგრაფის შემოქმედებითს სახეს. ამ პიესებში, ცოტად თუ ბევრად, დაძლეულია მის მითოლოგიურ და რელიგიურ-ფილოსოფიურ შინაარსის დრამათა რეაქციული ხასიათი. თუმცა უნდა ითქვას ისიც, რომ მის „დაშინისა და მოსახამის“ კომედიებშიც, სადაც თემად აღებულია არათეოლოგიური პრობლემები, არამედ ჩვეულებრივი ხალხის ანდა აზნაურობის ყოფაცხოვრება, შეიძლება აღმოჩენილ იქმნას ის საერთო რამ, რომლითაც ისინი, ასე თუ ისე, მაინც უკავშირდებიან მისსავე თეოლოგიურ შინაარსის დრამებს. ეს საერთო რამ მდგომარეობს იმაში, რომ კალდერონი ყველა ამ ხასიათის პიესებშიც იცავს თავის შეხედულებას,— პრინციპს ყოფის ორადობისა და ხაზგასმით ატარებს მუდმივი წინააღმდეგობის, მუდმივი კონფლიქტის იდეას სინამდვილესა და მოჩვენებას შორის, რეალობასა და ილუზიას შორის.

ამგვარსავე სიუჟეტურ მოტივთან გვაქვს საქმე კომედიაშიც „თავისი თავის დარაჯი“, სადაც სინამდვილე შერყევად, არამყარად არის წარმოდგენილი. ჩვენ აქ არ მოვიტანთ მის სიუჟეტს, მაგრამ მაინც ვიტყვით, რომ ბრმა შემთხვევა ამ პიესის გმირს, გლენ ბენიტოს, აგდებს უჩვეულო მდგომარეობაში. საქმე ის არის, რომ იგი შემთხვევით იპოვის სიცილიის პრინცისაგან ბუჩქებში დამალულ ტანისამოსსა და საჭურველს, საჭურველს იმ პრინცისა, რომელმაც ტურნირზე

მოჰკლა თავისი მეტოქე დიდგვაროვანი რაინდი დონ პედრო სფორცა, მაგრამ ვერ იცნეს, რადგან მას სახეზე შავი ნილაბი ჰქონდა აფარებული. ამგვარად მკვლეელი რაინდისა აღმოჩნდება არა ნამდვილი მკვლეელი, არამედ უბრალო ბენიტო, რადგან მას მკვლელის ტანისამოსი აცვია. გარდა ინფანტა მარგარიტასი, რომელსაც რაინდის ნამდვილი მკვლეელი პრინცი ფედერიკო გატაცებით უყვარს, გლეხი ბენიტო ყველას მკვლეელი და თან პრინცი ჰგონია. საქმე ის არის, რომ უბრალოდ გადაცმული და გამოუცნობი ნამდვილი პრინცი ფედერიკო, ინფანტა მარგარიტას გარდა, თვით მოკლულ რაინდის მწუხარე დასაც შეუყვარდება; მაგრამ ესეც არაფერი, — მთავარი ის არის, რომ ნამდვილი მკვლეელი, როგორც ციხის უფროსი, შეცდომით დაპატიმრებულ ცრუ მკვლელ ბენიტოს დარაჯობს და ამგვარად მთელ პიესაში ყველა სიბრტყეები გადაადგილებულია, ნამდვილი და მოჩვენებითი ერთიმეორეში გადახლართულია და იქ, სადაც სინამდვილეს მოელი, — მოჩვენებაა, ილუზიაა.

მთავარი საგანი და ობიექტი ილუზიისა, გლეხი ბენიტო, აღშფოთებულია ამ შეცდომით, მაგრამ მოსწონს, რომ პრინცს ეძახიან და პატივს პრინცის შესაფერისად რომ სცემენ. ამგვარად სინამდვილის ის მყარი ჩარჩოები, რომელთა შორის იგი აქამდე თავს ეგრე კარგად გრძნობდა, თითქოს დაირღვა, ზღვარი ნამდვილსა და მოჩვენებას შორის ერთბაშად დაიკარგა, მიჯნა რეალობასა და ილუზიას შორის, ცხადსა და სიზმარს შორის ისე მოულოდნელად წაიშალა,

რომ საწყალ ბენიტოს თვითონაც არ ესმის რა ემარბება, რა ხდება მის თავს. საქმე იქამდე მიდის, რომ ბოლოს ისიც კარგავს ნათელ წარმოდგენას რეალობაზე და ვერ გაუგია, ცხადია ყოველივე ის, რაც მას შეემთხვა, თუ მხოლოდ სიზმარია? ვერ გაუგია, ნამდვილად არის ყოველივე ის, რაც მას მოუვიდა, თუ მხოლოდ მოჩვენებაა. როგორც ვთქვით, რეალობის ამ ორად განპოზის ზეგავლენის ქვეშ იმყოფებიან და ამის მიხედვით მოქმედებენ კომედიის თითქმის ყველა გმირები.

ამგვარად, კალდერონს თავისი „დაშნისა და მოსასხამის“ კომედიებში, სადაც არა სიმბოლოები, არამედ ცოცხალი ხალხი მოქმედებს, თითქოს გადმოაქვს ის თავისი ცნობილი დამოკიდებულება სინამდვილისადმი, რომელიც არსებითად უარყოფაა რეალობისა. მაგრამ ეს მთლად ასე როდია. ამ ციკლის პიესებში ხდება ერთი რამ, რაც ჩვენს საბჭოთა მკითხველს ან მაყურებელს აიძულებს მიიღოს ისინი. კალდერონი ბოლოს მაინც უარყოფს ამ ორადობას ყოფისა. თავის კომედიათა სიუჟეტს იგი წარმართავს იმგვარად, რომ ყველაფერი დასასრულს გაუგებრობა ანდა უბრალო შეცდომა აღმოჩნდება. ამ ციკლის პიესებით იგი თითქოს გვეუბნება, რომ რეალობა შეიძლება მოგვეჩვენოს არარეალობად, რომ ამ რეალობას გარდა, თითქოს არის კიდევ რაღაც სხვა რეალობა, რომელიც ჩვენს მიღმა და ჩვენგან დამოუკიდებლად არსებობს, მაგრამ ნამდვილად ეს ასე როდია. თუ ჩვენ მის კომედიათა (და არა დრამების) შინაარსს უფრო ღრმად ჩავაკვირდე-

ბით, აღმოჩნდება, რომ ნამდვილად არავითარი სხვა რეალობა არ არსებობს, რომ არის მხოლოდ ერთადერთი სინამდვილე და ეს სინამდვილე განსაზღვრავს ყველა ჩვენს ქცევებსა და დამოკიდებულებებს.

გლახი ბენიტო უეცრად პრინცად იქცა. თავისი ნამდვილი ყოფის ერთი არიდან თავი მან სულ სხვა, საწინააღმდეგო არეში ამოჰყო, მაგრამ ეს მოხდა არა იმიტომ, რომ მის წინაშე მართლაც რალაც სულ სხვა, განსხვავებული რამ რეალობა წარმოიშვა, არამედ იმიტომ, რომ გლახი ბენიტო თავისი სულიერი თვისებებით მომზადებული იყო ასეთი მდგომარეობისათვის. მას უყვარდა ჩაცმა, დახურვა, უყვარდა, რომ იგი განსაკუთრებით გამორჩეული ყოფილიყო თავის თანატოლთა შორის, იყო მიამიტი და თან თავხედიც და ამ სულიერ თვისებათა გამო იგი ადვილად დანებდა ცდუნებას. ობიექტიურ მიზეზთა გამო შექმნილ პირობებით იგი აღმოჩნდა სულ სხვა მდგომარეობაში, აღმოჩნდა დროებით, რადგან ყოველივე ეს შეცდომა იყო და შეცდომა ბოლოს უნდა გამოაშკარავებელიყო.

დამახასიათებელია აგრეთვე ისიც, რომ უბრალოა ჯანსაღად მოაზროვნე გლახი ბენიტო, მთელი ამ ამბის მანძილზე მაინც არ ღალატობს თავის თავს, ანუ რეალობას. იგი სხვა ვინმე კი არა, მუდამ თვითონ არის და არასოდეს არ სწყვეტს ცოცხალ კავშირს სინამდვილესთან.

კალდერონი განზრახ უსვამს ხაზს მის ამ თვისებებს იმიტომ, რომ იგი არ წეება დასაძინებლად პრინცის სა-

წოლში, რადგან ეს მისი ნამდვილი სამყოფელი მართ-
ლაც არ არის, იგი მისი ნამდვილი მდგომარეობის
გამომხატველი არ არის. კალდერონი ხაზს განზრახ
უსვამს მის ჯანსაღ ინსტინქტებს და, როცა ბენიტო
გლახური გულახდილობით ნატრობს თავის ანტონას,
იგი მასთან ერთად თითქოს ნატრობს თავის დროე-
ბით დაკარგულ უბრალო მდგომარეობას, იმ სინამდ-
ვილეს, სადაც მისთვის ყველაფერი ნაცნობი იყო, ნამ-
დვილი და ნათელი იყო. ამიტომაც არის, რომ იგი
არად აგდებს პრინციპების აღტაცებას. მას უყვარს
პრინციპებსა და ფერიებზე ლაპარაკი, როცა ამას ად-
გილი ზღაპარში აქვს, მაგრამ, როცა მან თავი
თითქოს ზღაპარში ამოჰყო და ირგვლივ, ფერიები შე-
მოეხვივნენ, იგი თავს თავის ადგილას აღარ გრძნობს,
შეწუხებულია ამ მდგომარეობით. ამ ბრწყინვალე პრინ-
ციპებს მას თავისი უბრალო ცხოვრება, თავისი ჩათქ-
ვირული გლახის გოგონა ანტონა ურჩევნია. ფანტაზია
მაშინ არის კარგი, როცა იგი ფანტაზიაა და სხვა არა-
ფერი. მას ლაპარაკიც არ სურს მის სანახავად მოსულ
მეფესთან, რადგან იგი მისთვის თითქოს სხვა, აბსტრაქ-
ტული რეალობის წარმომადგენელია და თითქოს პრო-
ტესტის ნიშნად ხეპრულად სწყვეტს მასთან აუდიენ-
ციას და პანტაგრუელისტური მადის აღმძვრელი პა-
თოსით ლაპარაკობს იმ აუარებელ და გემრიელ საჭ-
მელებზე, რომლითაც მას ციხეში ეგრე უხვად უმას-
პინძლდებიან.

ყოველივე იმის შემდეგ, რაც მას ეგრე მოულოდნე-
ლად დაემართა და თავი ასეთ მდგომარეობაში ამოჰ-

ყო, იგი მაინც ბენიტოდ დარჩა და თავის ამგვარ ყოფას სჭკრეტს არა როგორც საბედისწერო და თავიდან აუცდენელ რამეს, არამედ როგორც ხუმრობას, რომლის აზრიც მას არ ესმის იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ მან არ იცის თავგადასავალი იმ პრინციისა, რომლის მდგომარეობაში იგი მისდა მოულოდნელად ჩავარდა.

როგორც ვხედავთ, ყველაფერი უბრალოდ ხდება, ყველაფერი ნათელია, მიზეზობრივად ყველაფერი ურთიერთკავშირშია და არავითარ ალოგიზმს აქ ადგილი არ აქვს; ამ უჩვეულო ამბავში, ასე გასინჯეთ, თვით შემთხვევითობაც აშორებულა, ყველაფერი გასაგებია და გმირთა ურთიერთდამოკიდებულებანიც რეალურ ხასიათს ატარებენ. ურთიერთწინააღმდეგობა სინამდვილესა და მის მოჩვენებას შორის მოხსნილია და მას დაკარგული აქვს ტრაგიკული ხასიათი, ყველაფერი კომიკური იერით არის მოსილი.

ყოველივე ის, რაც ჩვენ „თავისი თავის დარაჯის“ გამო ვთქვით, ღრმა აზრს ანიჭებს ამავე ავტორის „დაშინისა და მოსასხამის“ სხვა კომედიებსაც.

მაგრამ ისმის საკითხი,—რით უნდა ავხსნათ ასეთი გაორება, ერთურობის მოწინააღმდეგე მიმდინარეობა კალდერონის შემოქმედებაში? ჯერ ერთი იმით, რომ თვით კალდერონი განიცდის დიდ შინაგან კონფლიქტებს, მის არსებაში ღრმა ჭიდილს აქვს ადგილი სინამდვილის ჯანსაღ გრძნობასა და სარწმუნოებრივ მსოფლმხედველობას შორის, რომელიც უარყოფს სინამდვილეს. როცა იგი სიმბოლოებითა და ცნებებით

გამოხატავს თავის მსოფლმხედველობას, თავის რელიგიურ-მითოლოგიურ შინაარსის დრამებში, იგი რეტორიკადია, პესიმისტია, აბსტრაქტულია, მაგრამ, როცა იგი, როგორც მხატვარი, ანთეოსივით შეეხება ცხოვრებას და თავს სახეთა ჭეშმარიტად მხატვრულ სამყაროში იგრძნობს, ერთბაშად გარდაიქმნება ხოლმე და მაშინ იგი, როგორც მხატვარი, მოწინავეა, ოპტიმისტია, კონკრეტულია.

სახალხო თეატრი, სადაც მისი კომედიები იდგმებოდა და რომლის მაყურებელთა შემადგენლობა მრავალფენოვანი იყო, ხოლო უმეტესობას მაშინდელი საზოგადოებრივობისა საშუალო და ქვედა ფენებს წარმოადგენდნენ, მოითხოვდნენ თეატრისაგან, იმ თეატრისაგან, რომელიც არსებითად მათ ეკუთვნოდა, რომ მათ სცენაზე განსახიერებელი ყოფილიყო ნამდვილი ცხოვრება და არა აბსტრაქციები.

ეს რომ მართლაც ასე იყო, ამას თუნდ ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ კალდერონის მითოლოგიურ-რელიგიური შინაარსის დრამები, სადაც სინამდვილე დამოკიდებულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა ანდა უარყოფილი იყო, იდგმებოდა არა სახალხო თეატრში, არამედ სასახლეში და რელიგიურ დღესასწაულებზე, სადაც მაყურებელი დანაწევრებული კი არა, ერთ მთლიან სხეულს წარმოადგენდა.

როგორც ვხედავთ, დონ პედრო დე ლა ბარკა კალდერონი პირივე იყო თავისი სოციალურად გაორებული, შინაგანი კონფლიქტებით დაბზარულ საზოგადოებისა და მისი შემოქმედება ამგვარად გამოხატავა მი-

სივე ეპოქისა. ამიტომაც პიესა, რომელიც ახლა იბეჭდება, საგულისხმიერო პიესაა. აღსანიშნავია, რომ ეს პიესა რუსულად შარშან თარგმნა ვ. ლევიკმა ესპანური ენისა და ლიტერატურის ისეთი მცოდნის უშუალო დახმარებით და თანამთარგმნელობით, როგორც პროფესორი ვ. ს. უზინია. პროფესორ ვ. უზინის ბწკარედის მიხედვით და თან უშუალო მეთვალყურეობით თარგმნა ქართულად ეს პიესა პოეტმა დავით გაჩეჩილაძემ და ამგვარად იგი როდი წარმოადგენდა თარგმანს თარგმანიდან, იგი სანდო ტექსტია და ამიტომაც კარგი შენაძენია ჩვენი ლიტერატურისათვის, მით უფრო, რომ კალდერონის არცერთი პიესა აქამდე ქართულად არ თარგმნილა, და არ დადგმულა. ეს გარემოება კიდევ უფრო მეტ მნიშვნელობას ანიჭებს ამ პიესას.

დემნა შენგელაია

КАЛДЕРОН

Сам у себя под стражей

Пер. Д. Гаччиладзе

(На грузинском языке)

Изд-во „Сабчота мцeralი“

19 Тбилиси 49

* *

რედაქტორი: ილო მონაშვილი

* *

სელმონაშვილის დასბეჭდვად 12/V 49 წ., წიგნის
ზომები 4×6,4, საბეჭდო ფ. 5,1 სსსტამბო
ფ. 10,25 ტირაჟი 5,000
შეკვეთის № 374 შგ-02699

* *

გამ.ბა „საბჭოთა მწერალი“-ს სტამბა,
თბილისი, ჰლესანოვის, 181

Б 8.5.

ՀԱՅԿԵՍՏԱՆԻ
ՏՈՒՐԿՈՒԹՅԱՆ

